

**Program Wspierania Rodziny
i Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Miasta Kielce
na lata 2017–2019**

Kielce 2017

Spis treści:	Strona
WSTĘP	3
I. PODSTAWOWE ZAGADNIENIA DOTYCZĄCE RODZINY	6
I.1. Rodzina jako środowisko wychowania i socjalizacji dziecka	6
I.2. Umocowanie rodziny w prawie polskim	9
I.3. Diagnoza demograficzna oraz sytuacji rodzin w Kielcach	10
I.3.1. Demografia	10
I.3.2. Diagnoza sytuacji rodzin z dziećmi	15
II. FORMY WSPARCIA RODZINY	18
II.1. Programy ogólnopolskie na rzecz rodziny	18
II.2. Pomoc rodzinie z dzieckiem	20
II.2.1. Pomoc rodzinie z dzieckiem z problemami szkolnymi, wychowawczymi oraz opiekuńczo–wychowawczymi	20
II.2.2. Pomoc rodzinie z dzieckiem z problemami zdrowotnymi i niepełnosprawnością	23
II.2.3. Pomoc rodzinie z dzieckiem z pozostałymi problemami	27
II.3. Planowane zmiany w systemie wspierania rodziny z dzieckiem	30
III. PIECZA ZASTĘPCZA I ADOPCJA	31
III.1. Zasoby w zakresie pieczy zastępczej	31
III.1.1. Rodzinna piecza zastępcza	32
III.1.2. Instytucjonalna piecza zastępcza	37
III.1.3. Planowane zmiany w systemie pieczy zastępczej	41
III.2. Świętokrzyski Ośrodek Adopcyjny	42
IV. ANALIZA SWOT	44
V. CELE PROGRAMU	47
VI. LIMIT ZAWODOWYCH RODZIN ZASTĘPCZYCH	57
VI. MONITOROWANIE I EWALUACJA PROGRAMU	58

Wstęp

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej¹ nakłada na gminy obowiązek opracowania i realizacji gminnych 3-letnich programów wspierania rodziny, a na powiaty opracowania i realizacji gminnych 3-letnich programów rozwoju pieczy zastępczej (art. 176 i art. 180). Kielce jako miasto na prawach powiatu wdraża Program Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Miasta Kielce na lata 2017–2019, zwanym dalej Programem.

Celem Programu jest zaplanowanie i podjęcie działań w zakresie pomocy rodzinom naturalnym przeżywającym różnego typu trudności zakłócające lub uniemożliwiające prawidłowe wypełnianie podstawowych funkcji oraz wspieranie rozwoju systemu pieczy zastępczej.

W niniejszym dokumencie zawarta jest oferta działań Miasta jako instytucjonalna odpowiedź na zmieniające się potrzeby i oczekiwania rodzin, a także na bieżące i planowane zmiany w organizacji pieczy zastępczej. Podstawą istniejącej oferty wsparcia jest pogłębiona diagnoza sytuacji rodzin i pieczy zastępczej. Priorytet planowanych działań stanowi wzmocnienie rodziny naturalnej w wypełnianiu przez nią podstawowych funkcji poprzez stałe poszerzanie oferty informacyjno – edukacyjnej dla rodziców oraz dzieci i młodzieży. Chodzi zatem o profilaktykę pojawienia się lub eskalacji negatywnych zjawisk w obszarze funkcjonowania rodzin naturalnych. Niniejszy Program odnosi się także do działań interwencyjnych, które są podejmowane w sytuacji poważnego zagrożenia bezpieczeństwa czy życia dziecka.

Dokument składa się z sześciu rozdziałów. W I rozdziale przedstawione są zagadnienia dotyczące istoty rodziny jako środowiska wychowania i socjalizacji dziecka, umocowanie rodziny w prawie polskim oraz dane demograficzne istotne w kontekście omawianych zagadnień. II rozdział podzielony jest na trzy części. W pierwszej opisane są ogólnopolskie programy na rzecz pomocy rodzinie. Druga część zawiera formy wsparcia z uwzględnieniem podziału na rodziny z dziećmi borykające się z problemami szkolnymi, wychowawczymi oraz opiekuńczo-wychowawczymi, z problemami zdrowotnymi i niepełnosprawnością, a także z wieloma innymi trudnościami, np. materialnymi, czy rodzinnymi. W ostatniej części II rozdziału przedstawiono planowane uzupełnienie oferty pomocy samotnym matkom z dziećmi. W następnym, III rozdziale, skupiono się na zagadnieniach związanych z rodzicielstwem zastępczym i adopcją oraz opisano kierunki przekształceń w obrębie instytucjonalnej pieczy zastępczej. W rozdziale IV zamieszczono analizę SWOT funkcjonującego systemu wsparcia dziecka i rodziny w Kielcach. W kolejnej części Programu określono cele główne i szczegółowe Programu oraz działania i wskaźniki realizacji celów. Ostatni VI rozdział dokumentu zawiera opis monitorowania i ewaluacji Programu.

¹ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013 roku, poz. 135, ze zm.)

Realizacja polityki wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej opiera się m.in. na

1. aktach prawnych:

- a. ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 roku (Dz. U. 2016 roku, poz. 446, ze zm.);
- b. ustawa o samorządzie powiatowym z dnia 5 czerwca 1998 roku (Dz. U. z 2016 roku, poz. 814, ze zm.);
- c. ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. z 2017 roku, poz. 697, ze zm.);
- d. ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku (Dz. U. z 2016 roku, poz. 930, ze zm.);
- e. ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003 roku (Dz. U. z 2016 roku, poz. 1817, ze zm.);
- f. ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 roku (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1390, ze zm.);
- g. ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 roku (Dz. U. z 2016 roku, poz. 224, ze zm.);
- h. ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi ustawie z dnia 26 października 1982 roku (Dz. U. z 2016 roku, poz. 487, ze zm.);
- i. ustawa o świadczeniach rodzinnych z dnia 28 listopada 2003 roku (Dz. U. 2016 poz. 1518, ze zm.);
- j. ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci z dnia 11 lutego 2016 roku (Dz. U. 2016 poz. 195, ze zm.);
- k. ustawa o Karcie Dużej Rodziny z dnia 5 grudnia 2014 roku (Dz. U. 2016 poz. 785, ze zm.);
- l. ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin *Za życiem* z dnia 4 listopada 2016 roku (Dz.U. 2016 poz. 1860, ze zm.)
- m. ustawa Kodeks rodzinny i opiekuńczy z dnia 25 lutego 1964 roku (Dz. U. 2017 poz. 682, ze zm.)

2. dokumentach lokalnych:

- a. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kielce na lata 2014–2020
- b. Regionalny Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2013–2018
- c. Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie miasta Kielce na lata 2014–2020
- d. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2017

3. zarządzeniach wewnętrznych Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach:
- a. Zarządzenie Nr 34/2013 Dyrektora MOPR z dnia 1 lipca 2013 roku w sprawie wprowadzenia procedury interwencji w sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia małoletnich dzieci i konieczności umieszczenia ich poza rodziną,
 - b. Zarządzenie Nr 21/2014 z dnia 8 maja 2014 roku Dyrektora MOPR zmieniające Zarządzenie Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach w sprawie wprowadzenia procedury interwencji w sytuacji bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie,
 - c. Zarządzenie Nr 14/2015 Dyrektora MOPR z dnia 14 września 2015 roku zmieniające Zarządzenie Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach w sprawie wyodrębnienia Zespołu Profilaktyki Rodzinnej,
 - d. Zarządzenie Nr 15/2015 Dyrektora MOPR z dnia 14 września 2015 roku w sprawie przyjęcia do realizacji Procedury postępowania pracownika socjalnego świadczącego pomoc w formie pracy socjalnej na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
 - e. Zarządzenie Nr 33/2015 Dyrektora MOPR z dnia 31 grudnia 2015 roku w sprawie przyjęcia do realizacji Standardów kontroli pieczy zastępczej.

I. PODSTAWOWE ZAGADNIENIA DOTYCZĄCE RODZINY

I.1. Rodzina jako środowisko wychowania i socjalizacji dziecka

Współcześnie coraz częściej mówi się o różnych formach życia rodzinnego, niż o rodzinie w tradycyjnym znaczeniu. Jednak zagłębiając się w literaturę przedmiotu trudno spotkać poważne naukowe argumenty negujące, czy umniejszające rolę obojga rodziców biologicznych w wychowaniu dzieci. Prawidłowo funkcjonująca rodzina stanowi nadal najlepsze środowisko dla życia, wychowania i socjalizacji człowieka. Znany terapeuta rodzin – prof. Bogdan de Barbaro pisze, że „o rodzinie nie sposób myśleć ani wypowiadać się neutralnie. Bo każdy z nas w jakiejś konkretnej rodzinie urodził się i wychował (...).”². Wszelkie zjawiska oraz wzmocnienie głosu różnych grup podważających znaczenie rodziny pełnej powinny raczej zainspirować do zastanowienia się, co to znaczy rodzina *dobra, zdrowa i funkcjonalna*³.

W ujęciu socjologicznym rodziny podkreśla się więź między jej członkami. O powstaniu i istnieniu rodziny stanowią dwa elementy: małżeństwo i pokrewieństwo, które może być rzeczywiste (między rodzicami i dziećmi własnymi) lub zastępcze (między rodzinami i dziećmi przybranymi)⁴. Silne uczucia i przywiązanie emocjonalne małżonków oraz rodziców i dzieci to *siły wewnętrzne skupiające rodzinę*, na podstawie których kształtowany jest wzajemny szacunek, solidarność i inne postawy wynikające z zaspokojenia osobistych potrzeb emocjonalnych małżonków oraz rodziców i dzieci⁵. Cechą środowiska rodzinnego jest także to, że tworzy ono swoisty styl życia swoich członków, sposoby zachowania, reagowania na problemy, spędzania czasu wolnego, zaspokajania potrzeb podstawowych i wyższego rzędu. To w rodzinie człowiek uczy się określonego traktowania siebie i innych, przestrzegania przyjętych norm i wartości. Rodzina zatem wychowuje i socjalizuje, czyli uspołecznia, przygotowując do życia w społeczeństwie.

Podstawowe zadania rodziny wobec dzieci koncentrują się m.in. na zabezpieczeniu potrzeb materialno-bytowych, emocjonalnych i psychicznych, (m.in. miłości, bezpieczeństwa, więzi, przynależności, akceptacji) swoich członków. W procesie funkcjonowania podstawowej komórki społecznej, jakość pełnienia ról przez członków rodziny, szczególnie rodziców, determinuje stopień wypełniania poszczególnych funkcji rodziny, dzięki czemu dzieci dostają szansę lub nie na właściwy rozwój fizyczny, intelektualny, duchowy, moralny i społeczny. *Specyficzną*

² B. de Barbaro, *Zdrowy system rodzinny – perspektywa terapeuty rodzinnego*, w: *Silna rodzina*. Praca zbiorowa pod red. B. Gulli i M. Dudy, Wydawnictwo św. Stanisława BM, Kraków 2009, s. 25.

³ Por. tamże.

⁴ Zob. J. Szczepański, *Elementarne pojęcia socjologii*, Warszawa 1970, s. 300.

⁵ A. Kamiński, *Funkcje pedagogiki społecznej*, Warszawa 1972, s. 17.

cechą środowiska rodzinnego jest to, że jego funkcje stanowią ograniczoną całość, złożoną i jednolitą, których nie można w życiu codziennym spełniać oddzielnie. Dlatego też jakiegokolwiek zaburzenie utrudniając realizację którejs z podstawowych funkcji powoduje (...) niezdolność rodziny w jej ogólnym funkcjonowaniu⁶.

W prawidłowo funkcjonującej rodzinie dziecko czuje się bezpieczne. Na poczucie bezpieczeństwa dziecka składa się szereg czynników, jak m.in.: poczucie bycia ważnym dla rodziców/opiekunów, którzy odpowiadają na potrzeby emocjonalne, psychiczne i materialne. Sprostanie przez osoby dorosłe ww. wymaganiom nie jest możliwe bez odniesienia aksjologicznego, to jest bez osadzenia życia rodziny w określonych wartościach i zasadach, które wyznaczają ramy zachowań pożądaných bądź nieakceptowanych w podstawowym środowisku wychowania dziecka. Trudności, z jakimi aktualnie borykają się rodzice wiążą się z pytaniami do czego wychowywać i wedle jakich wartości i zasad, aby dziecko odnalazło się w zmieniającym się społeczeństwie? Znakiem czasu jest to, że przemodelowaniu ulega występująca wcześniej w rodzinach silna pozycja dorosłych związana z ich wiedzą, doświadczeniem życiowym, wiekiem i autorytetem. Ponadto, trwający od kilkunastu lat gwałtowny rozwój i dostęp do narzędzi i technik komunikacji umożliwia szybkie zdobywanie wiedzy i pokonywanie przestrzeni, jednak znacznie lepiej i sprawniej nowości techniczne przyswajają sobie dzieci i młodzież, którzy przekazują umiejętności (np. obsługi komputera) dorosłym członkom rodziny. Zjawisko to nosi nazwę socjalizacji odwrotnej⁷. Ponadto, w społeczeństwie zmiany, pojawia się i dochodzi do głosu coraz więcej grup i środowisk dewiacyjnych i przestępczych, które lansują sposoby postępowania, wartości niezgodne z przyjętymi przez ogół społeczeństwa. Są to tzw. agendy kontrsocjalizacji, oddziałujące na pokolenia młodych i dorosłych⁸. Jednak oprócz wspomnianych sytuacji, podstawowe zagrożenia dla rozwoju osobowości dziecka tkwi w nieprawidłowo funkcjonującej rodzinie. W potocznym (w dużej mierze stereotypowym) rozumieniu, z niewłaściwym środowiskiem rodzinnym wiąże się przede wszystkim nadużywanie alkoholu, biedę materialną, która często jest źródłem konfliktów, czy pozbawienie dzieci właściwej opieki. Tymczasem w badaniach nad rodziną wskazuje się na znaczącą rolę jeszcze innych czynników, które związane są z kryzysem rodziny. Są to: nadmierne zaangażowanie zawodowe rodziców (niski poziom zainteresowania życiem dzieci), rozluźnienie więzów rodzinnych, nietrwałość rodziny (rozwoły, zmiana partnerów – *co zmniejsza możliwości wychowawczego oddziaływania na dzieci*⁹), samotne

⁶ S. Kawula, *Rodzina jako grupa i instytucja opiekuńczo – wychowawcza*, w: red. Stanisław Kawula, Józefa Bragieli, Andrzej J. Janke, *Pedagogika rodziny. Obszary i panorama problematyki*, wyd. Adam Marszałek, Toruń 2009, s. 58.

⁷ Por. P. Sztompka, *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2012, s. 460.

⁸ Por. tamże, s. 465.

⁹ Por. tamże, s. 466.

rodzicielstwo (trudności w identyfikacji dziecka z rodzicem tej samej płci), osłabienie tradycyjnych wartości rodzinnych, religijnych, kryzys komunikacji bezpośredniej i inne.

Biorąc pod uwagę powyższe czynniki, w pracy z rodzinami należy wspomagać zarówno dzieci jak i rodziców. Dorośli, stoją przede wszystkim przed zadaniem uporządkowania dzieciom informacji i wartości, które docierają do młodych ludzi spoza rodziny, a czasami są sprzeczne z normami wpajanych przez rodziców. W sprostaniu temu zadaniu istotną rolę odgrywa *kultura pedagogiczna rodziców*, na którą składają się m.in. wiedza, postawy i zachowania oraz umiejętności dorosłych związane z wychowaniem oraz z urzeczywistnianiem w swoim postępowaniu określonych zasad i deklarowanych wartości. Chodzi o to, aby proces wychowania i pierwotnej socjalizacji nie opierał się jedynie na intuicji i przenoszeniu, nie zawsze pozytywnych wzorów, z rodziny pochodzenia. Ważnym elementem w procesie pedagogizacji rodziców jest także odniesienie się do wartości człowieka, która w dobie konsumizmu i materializmu rozwijających się w oparciu o lansowane błędne i niepełne koncepcje człowieka, jest sprowadzana do takiej rangi, jaką nada człowiekowi społeczeństwo. W praktyce takie podejście może oznaczać priorytet wartości materialnych, rozwój zawodowy, realizację prawa do szczęścia osobistego i swoich planów, kosztem opieki i zaangażowania w wychowanie dziecka.

Zdarzają się jednak sytuacje, kiedy rodzice biologiczni z różnych powodów nie są w stanie sprawować opieki nad dzieckiem lub też rodzice umierają. W tych okolicznościach dzieckiem mogą się zająć rodzice zastępczy lub adopcyjni, albo też dzieci pozostają w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Miłość i troska oraz poczucie bezpieczeństwa, jakie dają rodzice zastępczy i adopcyjni są bezcenne. Dlatego jednym z priorytetów wsparcia dzieci w Kielcach jest rozwijanie i wzmacnianie rodzicielstwa zastępczego, na które istnieje duże zapotrzebowanie.

Truizmem jest stwierdzenie, że od jakości funkcjonowania rodziny zależy jakość społeczeństwa. Należy jednak też zauważyć, że społeczeństwo nie jest tylko zbiorem jednostek i grup społecznych, ale także nową jakością dysponującą m.in. określonym prawem stanowionym, finansami, instytucjami. Państwo, czy samorzady wdrażają różne programy, których celem jest łagodzenie skutków niekorzystnych zjawisk społecznych dla rodziny (np. bezrobocie), a także organizują działania wspierające rodzinę w wypełnianiu przez nią podstawowych funkcji. Znaczny udział w prowadzeniu działań na rzecz rodziny mają również organizacje pozarządowe. Pojawia się jednak pytanie o granicę pomocy rodzinie, granicę ingerencji różnych instytucji. Rodzinę cechuje odrębność, która jest wynikiem specyficznych więzi. Z tych względów praca z członkami rodziny powinna się odbywać ze szczególnym poszanowaniem tożsamości tej podstawowej grupy społecznej (intymności) oraz respektowaniem jej praw i znaczenia, jakie pełni ona dla społeczeństwa.

Podążając za przemianami życia rodziny można zauważyć, że w Kielcach instytucje i organizacje zajmujące się wsparciem i pomocą rodzinie rozszerzają swoją ofertę o działania z zakresu psychoedukacji rodziców, co jest cennym uzupełnieniem także dla działań interwencyjnych i napawa optymizmem co do kierunku świadczonej pomocy. Wielotorowość wspomagania dorosłych, dzieci i młodzieży powinna być także potwierdzana poziomem jakości oferowanego wsparcia, w którym oprócz fachowej wiedzy i umiejętności, należy urzeczywistnić integralne podejście do człowieka uwzględniające jego potrzeby materialne, duchowe, psychiczne i emocjonalne. Miasto dąży także do bardziej wszechstronnego wsparcia rodziców dzieci chorych, niepełnosprawnych, poprzez m.in. rozszerzanie oferty placówek specjalistycznych.

I.2. Umocowanie rodziny w prawie polskim

Zarówno Konstytucja RP jak i ustawa kodeks rodzinny i opiekuńczy (k.r.o.) nie definiują pojęcia rodziny, jednak w obu aktach prawnych przy analizie uprawnień i obowiązków rodziny, znajduje się odniesienie do małżeństwa (art. 18 Konstytucji i art. 23 k.r.o.) Według k.r.o. *małżonkowie mają równe prawa i obowiązki w małżeństwie. Są obowiązani do wspólnego pożycia, do wzajemnej pomocy i wierności oraz do współdziałania dla dobra rodziny, którą przez swój związek założyli.* (art. 23). *Małżonkowie rozstrzygają wspólnie o istotnych sprawach rodziny* (art. 24).

Ustawa o pomocy społecznej w określeniu rodziny pomija formalność związku między osobami dorosłymi i przyjmuje, że rodzinę stanowią osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące (art.6 pkt 14)¹⁰. Rodzina jako podstawowa komórka życia społecznego podlega prawnej ochronie, co zapewniają przepisy Konstytucji RP i innych aktów prawnych. Według Konstytucji *małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej* (art. 18). *Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych. Matka przed i po urodzeniu dziecka ma prawo do szczególnej pomocy władz publicznych, której zakres określa ustawa.*(art. 7 pkt. 1 i 2)

Z oddziaływaniem osób dorosłych na dzieci w rodzinie związane jest pojęcie władzy rodzicielskiej. Kodeks rodzinny i opiekuńczy nie zawiera jej definicji, ale najogólniej można powiedzieć, że jest to zespół obowiązków i praw rodziców względem małoletniego dziecka,

¹⁰ Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 roku, poz. 930, ze zm.).

mających na celu zapewnienie mu należytej pieczy i strzeżenia jego interesów¹¹. Władza rodzicielska obejmuje następujące elementy: 1) pieczę nad osobą dziecka; 2) zarząd majątkiem dziecka oraz 3) wychowania dziecka, z poszanowaniem jego godności i praw (art. 95 § 1. k.r.o.).

W wykonywaniu władzy rodzicielskiej musi być przestrzegana zasada dobra dziecka i interesu społecznego. Rodzice przed powzięciem decyzji w ważniejszych sprawach dotyczących osoby lub majątku dziecka powinni je wysłuchać, jeżeli rozwój umysłowy, stan zdrowia i stopień dojrzałości dziecka na to pozwala, oraz uwzględnić w miarę możliwości jego rozsądne życzenia (art. 95 § 3,4. k.r.o.).

Jeżeli wymaga tego dobro dziecka, sąd opiekuńczy może orzec o zawieszeniu, ograniczeniu lub pozbawieniu władzy rodzicielskiej jednego lub obojga rodziców (art. 95§2 k.r.o.). Przyczyny takiej sytuacji mogą być następujące: niemożność wykonywania władzy z powodu trwałej przeszkody lub nadużywanie władzy rodzicielskiej lub rażące zaniedbywanie obowiązków względem dziecka. Ponadto sąd może pozbawić rodziców władzy rodzicielskiej, jeżeli mimo udzielonej pomocy nie ustały przyczyny zastosowania art. 109 § 2 pkt 5 k.r.o., a w szczególności gdy rodzice trwale nie interesują się dzieckiem (art. 111, § 1 i 1a.). W razie ustania przyczyny, która była podstawą pozbawienia władzy rodzicielskiej, sąd opiekuńczy może władzę rodzicielską przywrócić (art. 111§ 2). Jeżeli pomimo udzielonej rodzicom pomocy i wsparcia w zakresie przezwyciężenia trudności opiekuńczo–wychowawczych oraz gdy realne jest zagrożenie zdrowia i życia dziecka, sąd może zadecydować o umieszczeniu dziecka poza rodziną naturalną.

W przypadku niemożności sprawowania opieki nad dzieckiem przez rodziców naturalnych (np. z powodu choroby, odbywania kary pozbawienia wolności, wieku) i braku możliwości powierzenia czasowej opieki innej osobie z rodziny, funkcje opiekuńczo–wychowawcze realizowane są w ramach rodzicielstwa zastępczego.

I.3. Diagnoza demograficzna oraz sytuacji rodzin w Kielcach

I.3.1. Demografia

Na przestrzeni ostatnich lat zauważa się systematyczny spadek liczby mieszkańców Kielc, co obrazują dane zawarte w Tabeli 1.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), w 2011 roku w Kielcach mieszkało 201 815 osób, a na dzień 31 grudnia 2015 roku – 198 046. Oznacza to spadek liczby mieszkańców o 3 769 osób, czyli o 1,86% w porównaniu do roku 2011. Według prognoz

¹¹ Za: K. Jagielski, *Istota i treść władzy rodzicielskiej*, SC 1963, t. III, s. 101; B. Dobrzański, [w] *Komentarz KRO 1975*, s. 658, w: red. Krzysztof Pietrzykowski, *Kodeks rodzinny i opiekuńczy*. Komentarz, wyd. C.H. Beck, Warszawa 2012, s. 861.

przedstawionych przez GUS w 2014 roku tendencja spadkowa liczby ludności będzie się utrzymywać i w roku 2019 w Kielcach będzie mieszkać 191 749 osób, a w roku 2050 jedynie 137 87¹².

Tabela 1. Liczba mieszkańców województwa świętokrzyskiego i Kielc w latach 2011–2015

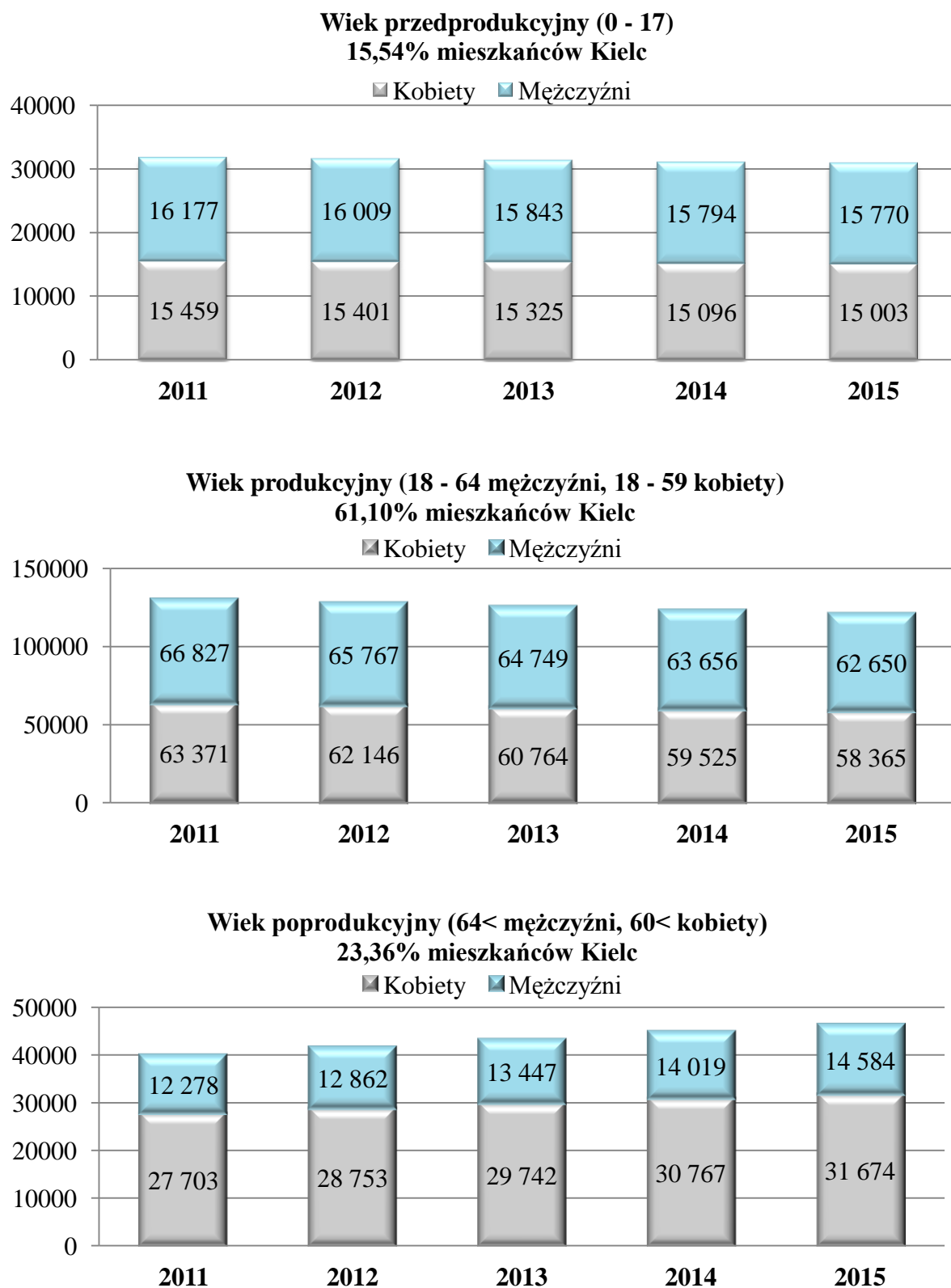
Rok		2011 (A)	2012 (B)	2013 (C)	2014 (D)	2015 (E)	E - A
Województwo Świętokrzyskie	Liczba mieszkańców – ogółem	1 278 116	1 273 995	1 268 239	1 263 176	1 257 179	- 20 937
	Kobiety	653 847	651 625	649 007	646 506	643 962	- 9 885
	Mężczyźni	624 269	622 370	619 232	616 670	613 217	- 11 052
Miasto Kielce	Liczba mieszkańców – ogółem	201 815	200 938	199 870	198 857	198 046	- 3 769
	Kobiety	106 533	106 300	105 831	105 388	105 042	- 1 491
	Mężczyźni	95 282	94 638	94 039	93 469	93 004	- 2 278

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Stosunek liczby kobiet do liczby mężczyzn w Kielcach na przestrzeni lat 2011–2015 nie uległ wyraźnej zmianie. W 2011 roku liczba kobiet wynosiła 106 533 i przewyższała liczbę mężczyzn o 11 251, a w 2015 roku kobiet było 105 042, czyli o 12 038 więcej niż mężczyzn. W 2015 roku w grupie dzieci do 17 roku życia 48,75% stanowiły dziewczynki, a 51,25% chłopcy. W kategorii osób w wieku produkcyjnym stosunek ten kształtował się podobnie (odpowiednio 48,23% i 51,77%). Wyraźna zmiana w strukturze płci pojawia się dopiero w grupie poprodukcyjnej, gdzie aż 68,47% stanowią kobiety, a mężczyźni jedynie 31,53% (Wykres 1).

¹² Główny Urząd Statystyczny, *Prognoza dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014–2050*, 2014.

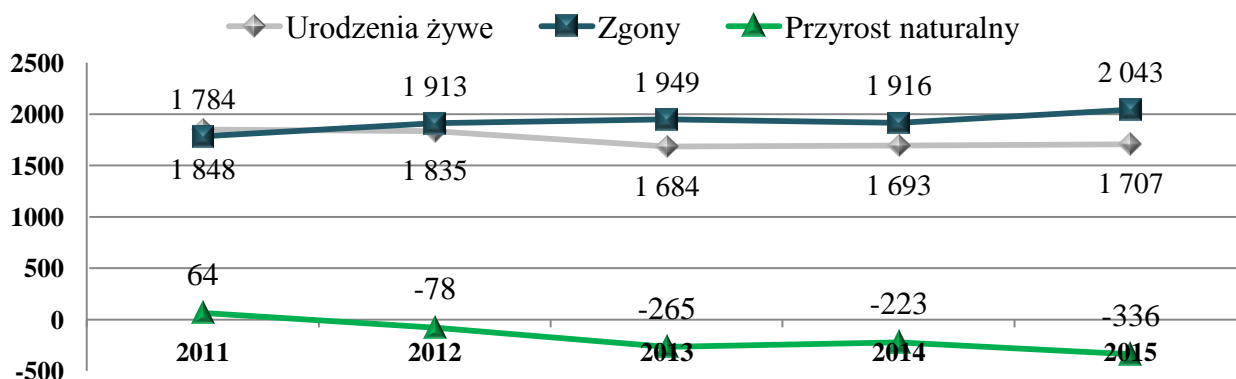
Wykres 1. Liczba mieszkańców Kielc w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym z podziałem na płeć w latach 2011–2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wskaźnik przyrostu naturalnego w 2011 roku wynosił 64, co oznacza, że rodziło się więcej dzieci w stosunku do liczby zgonów. W kolejnych latach wskaźnik ten obniżał się. W 2012 roku spadł do poziomu -78, w 2013 do -265, w 2014 do -223 a w 2015 do -336. Dane te obrazują pogłębianie się ujemnego przyrostu naturalnego (Wykres 2)

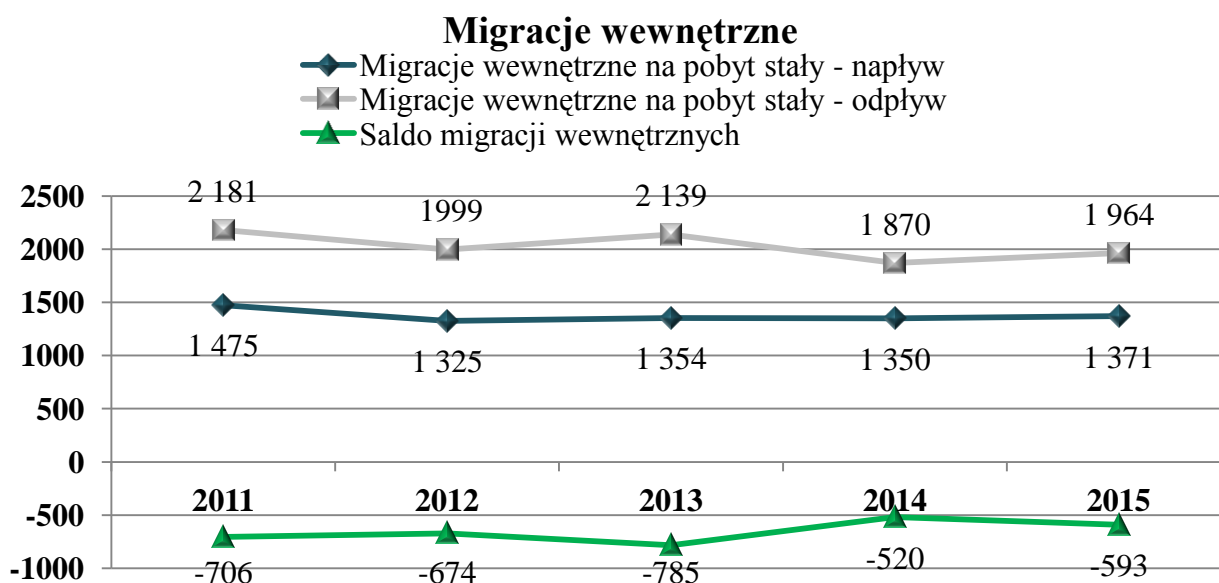
Wykres 2. Przyrost naturalny w latach 2011–2015

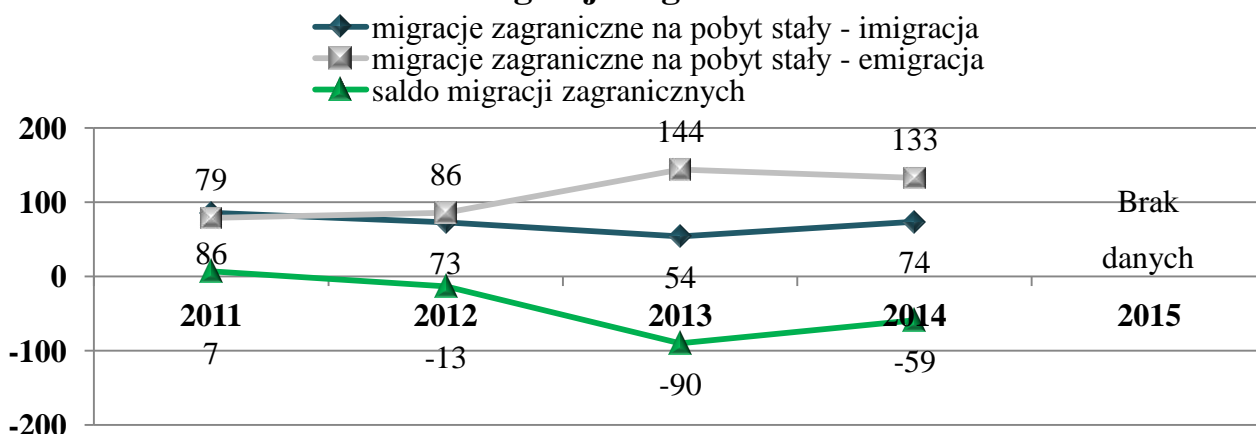
Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Spadek liczby mieszkańców Kielc analizowany jest również ze zmianą miejsca zamieszkania. Od 2011 do 2015 roku obserwowano ujemne saldo migracji wewnętrznych jak i zagranicznych kielczan, co oznacza, że więcej mieszkańców opuszcza miasto niż do niego przyjeżdża.

Wykres 3. Migracje wewnętrzne i zagraniczne w latach 2011–2015

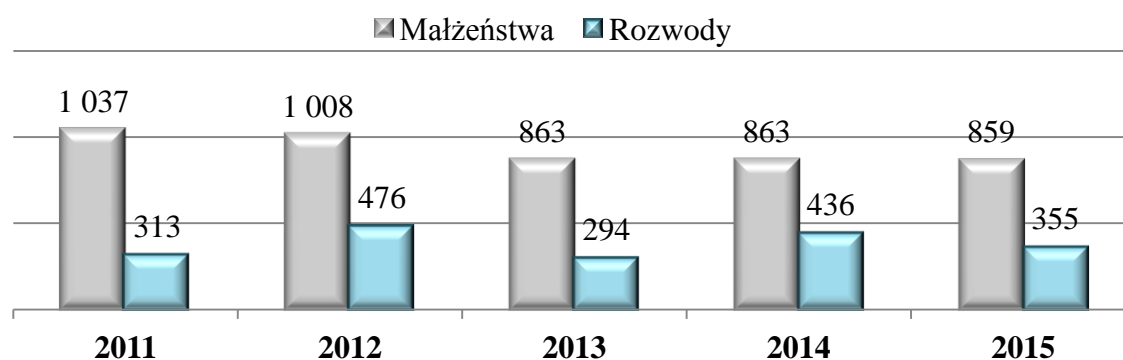
Migracje zagraniczne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Analizując dane GUS dotyczące życia rodzinnego mieszkańców Kielc, można stwierdzić, że coraz mniej osób zawiera związek małżeński. W 2015 roku zawarto 859 związków małżeńskich, czyli o 178 (17,16%) mniej niż w roku 2011, kiedy wskaźnik ten wyniósł 1 037. Obserwuje się również wzrost liczby rozwodów. W 2015 roku pozew o rozwód złożyło 355 osób, czyli o 42 (13,41%) więcej niż w roku 2011 (Wykres 4).

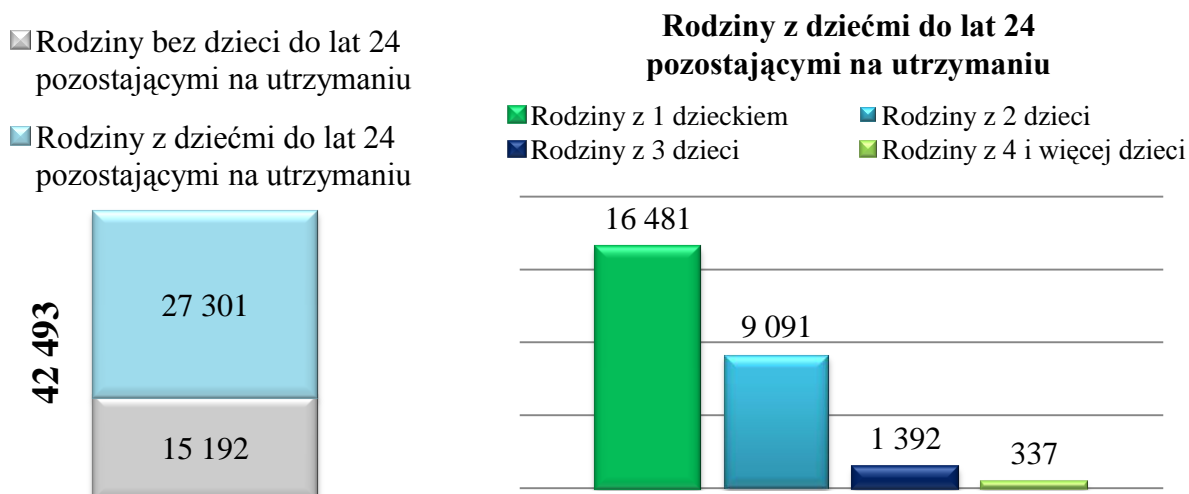
Wykres 4. Małżeństwa i rozwody w Kielcach w latach 2011–2015

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Według danych zebranych w Narodowym Spisie Powszechnym z 2011 roku, w Kielcach mieszkały 42 493 rodziny, z czego 64,24% posiadało przynajmniej jedno dziecko do 24 roku życia pozostające na utrzymaniu rodziców. Wśród rodzin z dziećmi najczęściej było wychowujących jedno dziecko – 60,37% i dwoje dzieci – 33,30%. Rodziny utrzymujące troje i więcej dzieci stanowiły jedynie 6,33% wszystkich rodzin z dziećmi (Wykres 5).

Wykres 5. Typy rodzin według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku

I.3.2. Diagnoza sytuacji rodzin z dziećmi

W oparciu o ustawę o pomocy społecznej, ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach (MOPR) w 2011 roku korzystało 9 154 rodzin (w tym 2 691 rodzin z dziećmi), w 2016 roku 8 253 rodzin (w tym 1 917 rodzin z dziećmi). Oznacza to spadek liczby rodzin objętych wsparciem o 901 (9,84%) w porównaniu do roku 2011. Wśród rodzin z dziećmi korzystających z pomocy MOPR udział rodzin niepełnych w 2011 roku wyniósł 51,84%, a w 2016 roku 52,84%. Zauważa się malejącą liczbę rodzin wielodzietnych korzystających z pomocy. W 2011 roku było ich 427, w 2016 roku 325.

Tabela 2. Rodziny korzystające z pomocy społecznej w latach 2011–2016

Rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Rodziny ogółem	9 154	9 330	9 996	9 613	8 796	8 253
Rodziny z dziećmi, w tym	2 691	2 742	2 910	2 739	2 249	1 917
z jednym dzieckiem	1 390	1 443	1 524	1 445	1 148	990
z dwójką dzieci	874	888	955	906	734	602
z trójką dzieci	288	272	302	253	245	229
z czwórką dzieci	90	94	90	94	85	67
z piątką dzieci	30	33	26	29	24	22
z szóstką dzieci	15	8	8	10	12	7
z siódmką i więcej dzieci	4	4	5	2	1	0

Rodziny niepełne z dziećmi, w tym	1 395	1 442	1 488	1 396	1 191	1 013
z jednym dzieckiem	783	835	861	822	691	587
z dwójką dzieci	414	431	451	416	351	285
z trójką dzieci	138	117	128	106	98	95
z czwórką i więcej dzieci	60	59	48	52	51	46

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach

W styczniu i lutym 2017 roku MOPR przeprowadził wśród pracowników socjalnych specjalizujących się w pracy z rodzinami z dziećmi do 18 roku życia ankietę, w której zapytano m.in. o najczęściej zgłaszane problemy przez ww. rodziny. Podane odpowiedzi zostały skategoryzowane według zakresów problemowych i uszeregowane od najczęściej wskazywanych (Tabela 3)

Tabela 3. Najczęściej zgłaszane problemy przez rodziny z dziećmi w 2016 roku

Rodzaje problemów	Liczba wskazań
Problemy finansowe	30
Nadużywanie alkoholu/alkoholizm	16
Problemy zdrowotne w rodzinie	13
Brak pracy	11
Przemoc	10
Trudności mieszkaniowe	10
Trudności wychowawcze	10
Trudności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	7
Uzależnienia	7
Konflikty ze współmałżonkiem/partnerem	5
Ubóstwo	2
Inne *	5

* Inne (po 1 wskazaniu): trudna sytuacja materialno-bytowa rodziny, trudna sytuacja zawodowa, rozwód, samotne macierzyństwo, brak możliwości pomocy dzieciom w nauce (proszę o pomoc wolontariusza)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych ankiet przez Dział Doradztwa Metodycznego i Sprawozdawczości Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach wśród pracowników socjalnych specjalizujących się w pracy z rodzinami z dziećmi do 18 roku życia za lata 2014–2016

Z analizy zgromadzonych danych wynika, że rodziny zgłaszały najczęściej problemy finansowe (30 wskazań), a następnie kolejno: nadużywanie alkoholu (16), problemy zdrowotne (13), brak pracy (11), trudności wychowawcze (10), przemoc (10), trudności mieszkaniowe (10). Na końcu listy znalazły się konflikty ze współmałżonkiem/partnerem oraz ubóstwo.

W 2014 roku w Kielcach przyjęto Samorządowy Program dla Rodzin Wielodzietnych skierowany do rodzin posiadających przynajmniej troje dzieci, z którego skorzystało 795 rodzin. Na początku 2015 roku Program został połączony z realizacją Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny. Według danych MOPR, w 2015 roku 1 300 rodzin korzystało z Karty Dużej Rodziny, a w kolejnym roku 1 467 rodzin. W 2016 roku Kartę posiadało 1 263 rodzin z trójką dzieci, 159 rodzin z czwórką dzieci, 29 rodzin z piątką dzieci, 13 rodzin z szóstką dzieci oraz 3 rodziny z przynajmniej 7 dzieci. Rodziny posługujące się Kartą najczęściej korzystały z ulg na wejście do obiektów Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Kielcach – 31 028, na zajęcia taneczne – 5 924, spektakle oraz warsztaty teatralne zorganizowane przez Teatr Lalki i Aktora *Kubuś* – 4 225.

Dnia 1 stycznia 2016 roku weszła w życie ustawa o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw, na mocy której wprowadzono nową formę wsparcia rodziny w postaci świadczenia rodzicielskiego. W 2016 roku ww. świadczenie pobrało 246 rodzin na łączną kwotę 2 713 126,11 zł.

Na podstawie ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (tzw. *Program 500+*) od 1 kwietnia 2016 roku wypłacane jest świadczenie wychowawcze. W Kielcach w 2016 roku wypłacono 15 490 świadczeń dla 11 162 rodzin, z czego 6 293 świadczenia na pierwsze dziecko.

II. FORMY WSPARCIA RODZINY

II. 1. Programy ogólnopolskie na rzecz rodziny

A. Ustawa o świadczeniach rodzinnych z dnia 28 listopada 2003 roku (Dz. U. 2016 poz. 1518, 1579, ze zm.)

Zgodnie z ustawą o świadczeniach rodzinnych, prawo do jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka, tzw. becikowe, jest uzależnione od kryterium dochodowego, które wynosi 1 922 zł miesięcznie w przeliczeniu na osobę w rodzinie.

W Kielcach wniosek o wypłatę zapomogi składa się w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Kielcach w Dziale Świadczeń Rodzinnych przy ul. Bodzentyńskiej 32/40, tel. 41 343 21 33, 41 368 29 85.

W ramach podejmowania systemowego wsparcia rodziny w początkowym okresie życia dziecka, od 1 stycznia 2016 roku wprowadzono świadczenie rodzicielskie w wysokości 1 000 zł. Przysługuje ono osobom, które nie otrzymują zasiłku macierzyńskiego, czyli rolnikom, studentom, bezrobotnym oraz świadczącym pracę na podstawie umowy o dzieło. Świadczenie to zalicza się do dochodów rodziny, w szczególności przy ustalaniu prawa do świadczeń z pomocy społecznej, innych świadczeń rodzinnych i świadczeń z funduszu alimentacyjnego. O ww. świadczenie mogą ubiegać się matka lub ojciec dziecka, a w przypadku objęcia opieką dziecka w wieku do ukończenia 7 roku życia i w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego, czyli do ukończenia 10 roku życia roku życia – opiekun faktyczny dziecka, rodzina zastępcza oraz osoba, która przysposobiła dziecko.

Wniosek o wypłatę świadczenia rodzicielskiego należy składać do Działu Świadczeń Rodzinnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach przy ul. Bodzentyńskiej 32/40, tel. 41 343 21 33, 41 368 29 85.

B. Ustawa o Karcie Dużej Rodziny z dnia 5 grudnia 2014 roku (Dz. U. 2014 poz. 1863, ze zm.)

Od 1 stycznia 2015 roku w ramach Karty Dużej Rodziny oferowany jest system zniżek oraz dodatkowych uprawnień dla rodzin posiadających co najmniej troje dzieci. Posiadacze Karty mają możliwość korzystania z katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej czy transportowej na terenie całego kraju. Zniżki mogą oferować nie tylko instytucje publiczne, ale również przedsiębiorcy prywatni. Karta przysługuje niezależnie od dochodu rodzinom z dziećmi w wieku do ukończenia 18 roku życia; w wieku do ukończenia 25 roku życia, w przypadku gdy dziecko uczy się w szkole lub w szkole wyższej lub bez ograniczeń wiekowych, w przypadku

dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności. Karta jest wydawana bezpłatnie.

Wniosek o wydanie Karty Dużej Rodzinie należy składać do Działu Pomocy Środowiskowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach przy ul. Studziennej 2, pokój 11, tel. 41 367 64 52, 41 367 67 19 wew. 232.

C. Ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci z dnia 11 lutego 2016 roku (Dz. U. 2016 poz. 195, ze zm.)

Na mocy ustawy od 1 kwietnia 2016 roku wypłacane są świadczenia wychowawcze (tzw. *Program 500+*), których celem jest zapewnienie środków na częściowe pokrycie kosztów związanych z zaspokojeniem potrzeb życiowych oraz wychowaniem dziecka w rodzinie. O świadczenie wychowawcze mogą ubiegać się rodzice biologiczni, opiekunowie prawni oraz opiekunowie faktyczni dziecka. Wysokość świadczenia wynosi 500 zł na dziecko miesięcznie do czasu ukończenia przez każde dziecko 18 roku życia, przy czym wypłaty przysługują na każde drugie i kolejne dziecko bez względu na dochody rodziny, pierwsze dziecko, jeśli dochód na osobę nie przekracza 800 zł oraz pierwsze dziecko, jeśli dochód na osobę nie przekracza 1 200 zł, a którekolwiek z dzieci w rodzinie ma orzeczoną niepełnosprawność

W przypadku, gdy zachodzi uzasadnione podejrzenie, że wypłacane środki pieniężne są marnotrawione lub wydatkowane niezgodnie z przeznaczeniem przez osobę pobierającą, może zostać podjęta decyzja o wstrzymaniu wypłaty świadczenia lub przekazywaniu świadczenia w formie rzeczowej.

Wniosek o wypłatę świadczenia wychowawczego należy składać do Działu Świadczeń Rodzinnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach przy ul. Bodzentyńskiej 32/40, tel. 41 343 21 33, 41 368 29 85.

D. Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin *Za życiem* z dnia 4 listopada 2016 roku (Dz. U. 2016 poz. 1860, ze zm.)

Od 1 stycznia 2017 roku weszła w życie ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin *Za życiem*, w ramach której przysługuje jednorazowe świadczenie pieniężne w wysokości 4 000,00 zł., jeżeli kobieta pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do porodu, co należy potwierdzić zaświadczeniem lekarskim lub zaświadczeniem wystawionym przez położną oraz urodziła żywe dziecko, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Wniosek o wypłatę jednorazowego świadczenia składa się w terminie 12 miesięcy od dnia narodzin dziecka. Ponadto jeśli kobieta jest w zagrożonej

ciąży lub urodzi niepełnosprawne dziecko może wnioskować o objęcie opieką przez asystenta rodziny.

Wniosek o wypłatę jednorazowego świadczenia pieniężnego należy składać do Działu Świadczeń Rodziny Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach przy ul. Bodzentyńskiej 32/40, tel. 41 343 21 33, 41 368 29 85.

II.2. Pomoc rodzinie z dzieckiem

II.2.1. Pomoc rodzinie z dzieckiem z problemami szkolnymi, wychowawczymi oraz opiekuńczo–wychowawczymi

W mieście istnieje kilka instytucji świadczących pomoc dziecku i rodzinie borykających się z problemami szkolnymi, wychowawczymi i opiekuńczo–wychowawczymi. Są to m.in.: Miejski Zespół Poradni Psychologiczno–Pedagogicznych, Świętokrzyskie Centrum Profilaktyki i Edukacji, Zespół Profilaktyki Rodzinnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie i placówki wsparcia dziennego.

1. Zespół Profilaktyki Rodzinnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, ul. Wiśniowa 3, tel. 41 345 35 45

Zespół realizuje zadania o charakterze profilaktycznym, wspierającym oraz interwencyjnym. W ramach działań organizuje warsztaty umiejętności rodzicielskich, Szkołę dla Rodziców i Wychowawców, grupy wsparcia dla rodziców wychowujących dzieci, rodzin z problemem uzależnienia od alkoholu. Rodziny mogą również skorzystać z konsultacji ze specjalistami: psychologiem, logopedą i terapeutą ds. uzależnień. Ponadto jednostka organizuje zespoły interdyscyplinarne, na których obecni są w zależności od potrzeby określeni specjaliści, (np. pielęgniarka środowiskowa, kurator sądowy, dzielnicowy) oraz pracownik socjalny i/lub asystent rodziny.

Ponadto rodziny z problemami opiekuńczo–wychowawczymi mogą skorzystać ze wsparcia asystenta rodziny, do zadań którego należą m.in. udzielanie wszechstronnej pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych i wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Asystent prowadzi pracę z rodziną za jej zgodą i z jej aktywnym udziałem, motywując do współdziałania w realizacji planu pracy. Praca z rodziną jest prowadzona także w przypadku czasowego umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej. Ustawodawca mocuje asystenta w roli *rzecznika* rodziny wychowującej małoletnie dzieci, w której doszło do sytuacji kryzysowej. Wówczas pracuje z nimi w zakresie wyeliminowania przyczyn odseparowania dzieci. Nadmienić należy, że Zespół Profilaktyki Rodzinnej ściśle współpracuje z pracownikami

socjalnymi zatrudnionymi w rejonach opiekuńczych MOPR specjalizującymi się w pracy z rodzinami z dziećmi. Zgodnie z ustawą o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin Za Życiem, kobiety w ciąży, zwłaszcza z powikłaniami, kobiety, których dzieci nie przeżyły ciąży lub porodu, kobiety wychowujące niepełnosprawne dziecko oraz członkowie ich rodzin mają prawo do skorzystania z pomocy i wsparcia asystenta rodziny.

W 2016 roku w zainteresowaniu Zespołu pozostawało 209 rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, w tym 34 rodziny zostały objęte dodatkowo wsparciem asystentów rodziny.

2. Miejski Zespół Poradni Psychologiczno–Pedagogicznych, ul. Urzędnicza 16, tel. 41 367 67 28

Oferta jest kierowana do instytucji: przedszkoli, szkół podstawowych i ponadpodstawowych oraz odbiorców indywidualnych: dzieci, młodzieży, rodziców i nauczycieli. Dzieci oraz młodzież mogą otrzymać wsparcie Poradni w postaci kompleksowej diagnozy rozwoju, terapii psychologicznej, pedagogicznej oraz logopedycznej. Ponadto placówka prowadzi zajęcia profilaktyczne ukierunkowane na przeciwdziałanie problemom np. natury adaptacyjnej w środowisku rówieśniczym, szkolnym, przedszkolnym, świadczy także pomoc przy wyborze kierunku kształcenia i zawodu.

3. Świętokrzyskie Centrum Profilaktyki i Edukacji, ul. Nowaka Jeziorańskiego 65, tel. 41 367 67 88

Centrum oferuje bezpłatne usługi w zakresie interwencji w sytuacjach kryzysowych i poradnictwa psychologicznego, pomocy psychologicznej dla młodzieży i dzieci, psychoterapii indywidualnej i grupowej, pomocy i interwencji dotyczącej uzależnień, terapii rodzin i par. Ponadto Centrum prowadzi szkolenia w obszarze profilaktyki i treningu psychologicznego.

4. Placówki wsparcia dziennego

Jednym z najbardziej rozpowszechnionych ogniw kompleksowej pomocy są placówki wsparcia dziennego (świetlice, kluby, ogniska wychowawcze), które zapewniają dziecku pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz ułatwiają rozwój zainteresowań. Ich celem jest wspomaganie wychowawczej i socjalizacyjnej funkcji rodziny w integralnym rozwoju dziecka, przeciwdziałanie demoralizacji dzieci i młodzieży. Od kilku lat rozszerza się różnorodność form organizacyjnych i programowych placówek nie tylko miejskich ale również prowadzonych przez organizacje pozarządowe.

Placówki wsparcia dziennego funkcjonujące w Kielcach:

- Sieć Świetlic Środowiskowych i Ośrodków Wsparcia dla Rodzin *4 Kąty* prowadzonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach
 - Filia nr 1, ul. Paderewskiego 20 (40 miejsc), tel. 41 343 19 35
 - Filia nr 2, ul. 1 Maja 196 (45 miejsc), tel. 41 335 80 68
 - Filia nr 3, ul. Konopnickiej 5 (40 miejsc), tel. 41 331 73 19
 - Filia nr 4, ul. Ściegiennego 270c (25 miejsc), tel. 41 314 19 28
 - Filia nr 5, ul. Konopnickiej 5 (30 miejsc), tel. 41 331 75 27
- Ognisko Wychowawcze przy Zespole Placówek *Kamyk*, ul. Marszałkowska 12 (40 miejsc), tel. 41 367 66 75
- Placówka wsparcia dziennego w Zespole Placówek *Dobra Chata*, ul. Sandomierska 126 (45 miejsc), tel. 41 367 63 31
- Specjalistyczna Placówka Wsparcia Dziennego w Placówce Opieki Doraźnej *Azyl*, ul. Kołłątaja 4 (30 miejsc), tel. 41 367 63 59
- Ognisko Wychowawcze prowadzone przez Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo, ul. Kościuszki 36 (45 miejsc), tel. 41 344 23 38
- Dzienny Ośrodek Socjoterapii prowadzony przez Stowarzyszenie *Pomocni w Drodze Rafael*
 - Oddział I, ul. Cedro Mazur 19 (15 miejsc), tel. 41 302 24 93
 - Oddział II, ul. Skibińskiego 8 (40 miejsc), tel. 501 521 558
 - Oddział III, ul. Wikaryjska 2 (70 miejsc), tel. 41 369 26 74
- Kluby prowadzone przez Stowarzyszenie *Nadzieja Rodzinie*
 - *Młoda Strefa* dla dzieci:
 - ul. Oboźna 5 (45 miejsc), tel. 41 361 74 32
 - os. Na Stoku 98 (55 miejsc), tel. 41 362 37 44
 - *Wolna Strefa* dla młodzieży:
 - ul. Naruszewicza 25 (60 miejsc), tel. 690 030 002
 - ul. Karczówkowska 36 (40 miejsc), tel. 41 366 94 17
 - ul. Nowaka – Jeziorańskiego 75 (60 miejsc), tel. 41 362 56 40
 - ul. Żeromskiego 44 (35 miejsc), tel. 41 313 33 88
- Świetlica Środowiskowa *Beczka* prowadzona przez Stowarzyszenie Chrześcijańskim *Miejsce dla Ciebie*, ul. Czachowskiego 40 (25 miejsc), tel. 602 603 804
- Świetlica Żeglarska prowadzona przez Uczniowski Klub Sportowy *Zalew Kielce*, ul. Zagnańska 82 (30 miejsc), tel. 501 458 100
- Oratorium Świętokrzyskie Świętego Jana Bosko
 - ul. 1 Maja 57 (40 miejsc), tel. 601 489 110

- ul. Górnicza 64 (25 miejsc), tel. 722 010 213
- Świetlice Środowiskowe Caritas Diecezji Kieleckiej
 - Świetlica *Pod Aniołem*, ul. Mieszka I 48 (40 miejsc), tel. 600 418 347
 - Świetlica *U Józefa*, ul. Turystyczna 3 (35 miejsc), tel. 668 618 946
- Świetlica Środowiskowa *Brachu* prowadzona przez Fundację *Możesz więcej*, ul. Szymanowskiego 3/58 (45 miejsc), tel. 669 430 643
- Świetlica Środowiskowa prowadzona przez Stowarzyszenie Nauczycieli i Wychowawców, ul. Chęcińska 3 (45 miejsc), tel. 501 641 291
- *Siemacha Spot* prowadzona przez Stowarzyszenie *Siemacha*, ul. Radiowa 12 (125 miejsc), tel. 607 250 020

5. Ośrodki wsparcia dziennego dla dzieci, młodzieży i dorosłych

Głównym celem ośrodków są działania integracyjne dzieci powyżej 7 roku życia, młodzieży, osób dorosłych i seniorów, ze szczególnym zwróceniem uwagi na budowanie właściwych relacji międzypokoleniowych. Ośrodki prowadzone są przez Stowarzyszenie *Nadzieja Rodzinie*.

- Ośrodek przy ul. Posłowskiej 98 (45 miejsc), tel. 41 347 07 43

Zadaniem Ośrodka jest udzielanie wsparcia i integracja osób tworzących wspólnotę lokalną: dzieci, młodzieży, osób starszych, a także członków skupionych w organizacjach i instytucjach np. w kole gospodyń, czy parafii. Placówka skupia się na wzajemnej wymianie wiedzy i doświadczeń w ramach prowadzenia zajęć umożliwiających i zachęcających do rozwoju pasji i zainteresowań, w tym: warsztatów plastycznych, kulinarnych, muzycznych i fotograficznych. Dopelnieniem oferty są działania o charakterze sportowym i rekreacyjnym, a także festyny rodzinne.

- Ośrodek przy ul. Orlej 4 (45 miejsc), tel. 530 235 533

Priorytetowym celem Ośrodka jest integracja międzypokoleniowa dzieci, rodziców i dziadków poprzez naukę różnych form wspólnego spędzania czasu wolnego. Aktywne przebywanie ze sobą kilku pokoleń pozwala na wzajemne poznanie potrzeb, przyczynia się do zwiększenia otwartości na drugich, umożliwia swobodne przekazywanie wiedzy, nabywanie wspólnych doświadczeń i budowanie obszarów międzypokoleniowego działania.

II.2.2. Pomoc rodzinie z dzieckiem z problemami zdrowotnymi i niepełnosprawnością

Rodzina z dzieckiem z problemami zdrowotnymi i niepełnosprawnością może skorzystać z pomocy wielu instytucji publicznych i niepublicznych.

1. Ośrodek Wczesnej Interwencji, oś. Na Stoku 42a, tel. 41 332 39 38

Jest to wyspecjalizowany niepubliczny zakład opieki zdrowotnej świadczący pomoc dzieciom wymagającym wsparcia terapeutycznego i rehabilitacyjnego. Ośrodek oferuje kompleksowe świadczenia zdrowotne dla dzieci w wieku 0–7 lat, u których stwierdzono: nieprawidłowości rozwojowe lub zagrożenie wystąpieniem takich nieprawidłowości, zaburzenia rozwoju psychoruchowego i upośledzenie umysłowe. Ponadto Ośrodek świadczy wsparcie i prowadzi działania edukacyjne na rzecz członków rodziny. W 2016 roku ze wsparcia Ośrodka skorzystało 416 dzieci, w tym 63 z lekkim stopniem niepełnosprawności, 28 z umiarkowanym, 15 ze znacznym i 1 z głębokim oraz 186 noworodków z podejrzeniem nieprawidłowego rozwoju. Ośrodek prowadzony jest przez Polskie Stowarzyszenie Na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną koło w Kielcach.

2. Ośrodek Rehabilitacyjno–Edukacyjno–Wychowawczy, ul. Chęcińska 23, tel. 41 361 47 96

Jest to niepubliczna placówka oświatowa, która umożliwia realizację obowiązku szkolnego dla 40 osób i obowiązku nauki dla 44 osób. Dodatkowo świadczy wsparcie w zakresie rehabilitacji, terapii, rewalidacji, opieki pielęgniarstwa, żywienia i transportu wychowanków. Ośrodek świadczy wsparcie dla dzieci i młodzieży w wieku 3–25 lat, z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym, znacznym i głębokim, z dysfunkcją narządu ruchu lub z niepełnosprawnością sprzężoną. W 2016 roku placówka objęła wsparciem 70 wychowanków. Ośrodek prowadzony jest przez Polskie Stowarzyszenie Na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną koło w Kielcach.

3. Ośrodek Rehabilitacji Diennej Dzieci i Młodzieży, ul. Chęcińska 23, tel. 41 361 47 96

Oferta Ośrodka jest skierowana do dzieci w wieku powyżej 7 roku życia. Celem działalności Ośrodka jest zmniejszenie wykluczenia społecznego dzieci niepełnosprawnych poprzez wspieranie ich rozwoju społecznego, emocjonalnego i poznawczego. W Ośrodku można skorzystać z następujących form terapii: rehabilitacja ruchowa, terapia logopedyczna, terapia psychologiczna, terapia pedagogiczna i hipoterapia. W 2016 roku z placówki skorzystało 23 osoby z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym. Ośrodek prowadzony jest przez Polskie Stowarzyszenie Na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną koło w Kielcach.

4. Klub Terapeutyczno–Integracyjny, ul. Chęcińska 23, tel. 41 361 47 96

Klub działa trzy razy w tygodniu i prowadzi grupową terapię plastyczno-techniczną, muzyczno-ruchową, rekreacji ruchowej, aktywizacji zawodowej, zabawy animacyjne oraz

indywidualną terapią logopedyczną, psychologiczną, rehabilitację i rewalidację. W 2016 roku zrealizowano działania dla 25 osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym. Klub prowadzony jest przez Polskie Stowarzyszenie Na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną koło w Kielcach.

5. Mieszkanie treningowe, ul. Sandomierska 126

Mieszkanie zapewnia całodobowe miejsce okresowego pobytu dla osób niepełnosprawnych intelektualnie powyżej 18 roku życia. W mieszkaniu, przy wsparciu asystentów, prowadzone są treningi dla osób z niepełnosprawnością intelektualną z zakresu potrzeb życia codziennego (kulinarne, gospodarcze, poprawiające umiejętność samoobsługi, ekonomiczne, sprawności fizycznej, poprawiające umiejętność samodzielnego organizowania czasu wolnego). W 2016 roku z ww. oferty skorzystało 40 osób niepełnosprawnych intelektualnie w wieku 18–54 lat. Mieszkanie prowadzone jest przez Polskie Stowarzyszenie Na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną koło w Kielcach.

6. Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Terapeutyczno-Wychowawczy, ul. Krakowska 360, tel. 41 345 99 17

Działalność Ośrodka ukierunkowana jest na pomoc dzieciom i młodzieży mających specjalne potrzeby edukacyjne, z autyzmem dziecięcym oraz innymi całościowymi i sprzężonymi zaburzeniami rozwoju. Uczniowie w Ośrodku realizują roczne przygotowanie przedszkolne i obowiązek szkolny. Ośrodek zapewnia pracę edukacyjno–terapeutyczną, dostosowaną do możliwości dzieci w oparciu o relację 1 nauczyciel – 1 uczeń. Podczas treningu umiejętności społecznych: 1 nauczyciel – 2 uczniów. Ponadto placówka oferuje kompleksową pomoc psychologiczno–pedagogiczną dla rodzin. Ośrodek dysponuje 15 miejscami i w 2016 roku skorzystało z niego 13 osób. Ośrodek prowadzony jest przez Krajowe Towarzystwo Autyzmu Oddział Kielce.

7. Niepubliczna Szkoła Podstawowa *Droga do Sukcesu*, ul. Krakowska 360, tel. 41 345 99 17

Szkoła posiada uprawnienia szkoły publicznej i w 2016 roku uczęszczało do niej 15 uczniów. Szkoła prowadzona jest przez Krajowe Towarzystwo Autyzmu Oddział Kielce.

8. Niepubliczne Przedszkole Specjalne dla Dzieci z Autyzmem *Słowicza Ferajna*, ul. Krakowska 360, tel. 41 345 99 17

Podopieczni Przedszkola objęci są indywidualnym programem edukacyjno–terapeutycznym. Terapia i edukacja dzieci z autyzmem oparte są na zasadach Stosowanej Analizy Zachowania. Placówka realizuje zajęcia logopedyczne, terapię integracji sensorycznej i inne formy wspomagania rozwoju. Przedszkole posiada 28 miejsc. W 2016 roku skorzystało z niego 28 dzieci. Przedszkole prowadzone jest przez Krajowe Towarzystwo Autyzmu Oddział Kielce.

9. Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób z Autyzmem, ul. Mieszka I 79, tel. 41 366 08 56

Środowiskowy Dom Samopomocy realizuje terapię indywidualną i grupową rozwijającą różne sfery funkcjonowania podopiecznych poprzez stosowanie wielorakich form oddziaływania takich jak: plastyka, muzykoterapia, rehabilitacja, zajęcia kulinarne i komputerowe. Dom przeznaczony jest dla młodzieży powyżej 16 roku życia. Dysponuje 19 miejscami. W 2016 roku z placówki skorzystało 21 osób. Dom prowadzony jest przez Krajowe Towarzystwo Autyzmu Oddział Kielce.

10. NZOZ Poradnia dla Osób z Autyzmem, ul. Mieszka I 79, tel. 41 366 08 56

NZOZ prowadzi kompleksową diagnostykę w kierunku autyzmu, zaburzeń pokrewnych oraz terapię. Poradnia realizuje wsparcie dla dzieci począwszy od 2,5 roku życia oraz dla dorosłych. Poradnia zapewnia różne formy zajęć prowadzone przez wykwalifikowaną kadrę.

11. Placówki wsparcia dziennego typu specjalistycznego

Prowadzą przede wszystkim zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, a także indywidualne programy korekcyjne, psychokorekcyjne lub psychoprofilaktyczne. Ważnym elementem pracy świetlic jest terapia pedagogiczna, psychologiczna i socjoterapia.

- Sieć Świetlic Środowiskowych i Ośrodków Wsparcia dla Rodzin *4 Kąty* – Filia nr 5 przy ul. Konopnickiej 5 (30 miejsc), tel. 41 331 75 27
- *Siemacha Spot* prowadzona przez Stowarzyszenie *Siemacha*, ul. Radiowa 12 (125 miejsc), tel. 607 250 020
- Dzienny Ośrodek Socjoterapii prowadzony przez Stowarzyszenie *Pomocni w Drodze Rafael*
 - Oddział I, ul. Cedro Mazur 19 (15 miejsc), tel. 41 302 24 93
 - Oddział II, ul. Skibińskiego 8 (40 miejsc), tel. 501 521 558
 - Oddział III, ul. Wikaryjska 2 (70 miejsc), tel. 41 369 26 74

12. Zespół Profilaktyki Rodzinnej Asystenci Rodziny Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, ul. Wiśniowa 6, tel. 41 362 74 49

Zgodnie z ustawą o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin *Za Życiem*, kobiety w ciąży, zwłaszcza z powikłaniami, kobiety, których dzieci nie przeżyły ciąży lub porodu, kobiety wychowujące niepełnosprawne dziecko oraz członkowie ich rodzin mają prawo do skorzystania z pomocy i wsparcia asystenta rodziny. Asystent rodziny pomaga w zapewnieniu poradnictwa w zakresie: przezwycięzania trudności w pielęgnacji i wychowaniu dziecka, wsparcia psychologicznego, pomocy prawnej, w szczególności w zakresie praw rodzicielskich i uprawnień pracowniczych, dostępu do rehabilitacji społecznej i zawodowej, świadczeń opieki zdrowotnej, a także wsparcia finansowego, w tym jednorazowego świadczenia w wysokości 4 000 zł.

II.2.3. Pomoc rodzinie z dzieckiem z pozostałymi problemami

Istnieje grupa rodzin, która dotknięta jest wieloma trudnościami, np. poważnymi konfliktami wewnątrzrodzinnymi, nadużywaniem substancji psychoaktywnych (szczególnie alkoholu), relacjami przemocowymi, nagłymi sytuacjami kryzysowymi czy kłopotami materialnymi. W związku z tym konieczne jest funkcjonowanie instytucji oferujących wszechstronną, spójną i systematyczną pomoc rodzinie oraz ośrodków o charakterze interwencyjnym.

1. Rejony opiekuńcze Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach

Pierwszym ogniwem pomagającym rozpoznać problemy w rodzinie oraz udzielić podstawowego wsparcia jest pracownik socjalny Ośrodka. W 2016 roku w Kielcach funkcjonowało 11 rejonów opiekuńczych zatrudniających 134 pracowników socjalnych, w tym 42 specjalizujących się w pracy z rodziną z dzieckiem. Pracownik socjalny, po rozeznaniu sytuacji rodziny, może zaproponować nie tylko pomoc finansową, ale także wsparcie w zakresie m.in. otrzymania specjalistycznej pomocy (np. prawnej, terapeutycznej, psychologicznej, lekarskiej), pomocy rzeczowej, usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych. Ponadto pracownik socjalny, bazując na zasobach rodziny, dąży do jej wzmocnienia i usamodzielnienia.

Tabela 4. Rejony opiekuńcze Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie

Lp.	Nazwa rejonu opiekuńczego	Adres	Telefon
1.	Rejon Opiekuńczy <i>Barwinek-Baranówek</i>	ul. Wesoła 51, piętro 6	41 368 71 59
2.	Rejon Opiekuńczy <i>Białogon</i>	ul. Wesoła 51, piętro 8	41 340 72 60
3.	Rejon Opiekuńczy <i>Czarnów</i>	ul. Piekoszowska 39	41 366 49 05
4.	Rejon Opiekuńczy <i>Herby</i>	ul. 1 Maja 196	41 346 15 45
5.	Rejon Opiekuńczy <i>KSM</i>	ul. Wawrzyńskiej 20	41 369 12 79

6.	Rejon Opiekuńczy <i>os. Jagiellońskie</i>	ul. Sienkiewicza 68	41 343 16 05
7.	Rejon Opiekuńczy <i>os. Świętokrzyskie</i>	ul. Nowaka-Jeziorańskiego 65	41 362 64 50
8.	Rejon Opiekuńczy <i>Szydłówek</i>	ul. Miodowa 7	41 362 62 65
9.	Rejon Opiekuńczy <i>Śródmieście</i>	ul. Kościuszki 25	41 368 07 71
10.	Rejon Opiekuńczy <i>Uroczysko</i>	ul. Zapolskiej 7	41 331 29 93
11.	Rejon Opiekuńczy <i>Za Torami</i>	ul. 1 Maja 196	41 345 52 43

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach

2. Zespół Profilaktyki Rodzinnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, ul. Wiśniowa 3, tel. 41 345 35 45

Zespół Profilaktyki Rodzinnej współpracuje z pracownikami socjalnymi specjalizującymi się w pracy z rodzinami z dziećmi, zatrudnionymi w rejonach opiekuńczych MOPR. Zespół udziela wsparcia pozamaterialnego (psychologicznego, terapeutycznego w zakresie uzależnień, logopedycznego) rodzinom borykającym się z różnymi trudnościami. Ponadto, w zależności od rodzaju problemów rodziny, Zespół prowadzi zajęcia edukacyjne i grupy wsparcia dla rodziców i rodzin osób uzależnionych, a także współpracuje ze specjalistami z różnych instytucji w celu przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej rodziny. W sytuacji krzywdzenia dziecka lub wystąpienia ostrego kryzysu w rodzinie – nadrzędnym celem Zespołu jest zapewnienie dziecku bezpieczeństwa poprzez zorganizowanie czasowej opieki zastępczej. W tym okresie zarówno dziecko jak i rodzice mogą otrzymać specjalistyczną pomoc. W 2016 roku w zainteresowaniu Zespołu było 209 rodzin, z konsultacji psychologicznych skorzystało – 263 osoby, logopedycznych – 7, terapeuty ds. uzależnień – 42. Szkołę dla Rodziców i Wychowawców ukończyło 5 osób, natomiast 6 osób uczestniczyło w grupie wsparcia dla rodziców.

W skład Zespołu wchodzi asystenci rodziny, których zadaniem jest udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych i wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego, a także wspieranie aktywności społecznej i zawodowej rodzin. W 2016 roku 10 asystentów pracowało ze 138 rodzinami.

Od 1 stycznia 2017 roku o wsparcie asystenta rodziny na mocy ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin *Za Życiem* mogą się ubiegać kobiety w ciąży, zwłaszcza z powikłaniami, oraz kobiety, których dzieci nie przeżyły ciąży lub porodu, a także rodziny, w których wychowywane są niepełnosprawne dzieci.

3. Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, ul. 1 Maja 196, tel. 41 368 18 67

Ośrodek realizuje zadania wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie poprzez udzielanie pomocy indywidualnej i grupowej w sytuacjach: kryzysów osobistych, rodzinnych, małżeńskich, kłopotów wychowawczych z dziećmi, przemocy w rodzinie. Są to m.in. oddziaływania korekcyjno-edukacyjne wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, rozmowy kryzysowe i terapeutyczne, terapia rodzinna i małżeńska, pomoc terapeutyczna osobom dotkniętym przemocą, czy działania interdyscyplinarne w ramach Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Miasta Kielce na lata 2014–2020. W skład struktury Ośrodka wchodzi Ośrodek Korekcyjno-Edukacyjny dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie, Punkt Interwencyjno-Konsultacyjny dla Osób Doznających Przemocy w Rodzinie, Dział Pracy Socjalnej i Poradnictwa Rodzinnego oraz hostel. W 2016 roku z pomocy Ośrodka skorzystało 8 296 osób.

4. Świętokrzyskie Centrum Profilaktyki i Edukacji, ul. Nowaka Jeziorańskiego 65, tel. 41 367 67 88

Centrum świadczy bezpłatne usługi w zakresie interwencji w sytuacjach kryzysowych oraz poradnictwo i pomoc psychologiczną dla młodzieży i dzieci, psychoterapię indywidualną i grupową, pomoc i interwencje dotyczące uzależnień, terapię rodzin i par, szkolenia w obszarze profilaktyki i treningu psychologicznego.

5. Centrum Interwencji Kryzysowej Caritas Diecezji Kieleckiej, ul. Urzędnicza 7, tel. 41 366 48 47

Centrum świadczy pomoc osobom przeżywającym różnorodne kryzysy natury psychicznej i duchowej w sytuacji doświadczania przemocy, przestępstwa, kryzysu wiary, problemów wychowawczych, zagrożenia samobójstwem, traumatycznych zdarzeń losowych. W ramach Centrum funkcjonuje Schronisko dla Kobiet z 28 miejscami. W 2016 roku udzielono pomocy 69 osobom.

6. Schronisko dla Bezdomnych Kobiet Ofiar Przemocy Domowej, ul. Olkuska 18, tel. 41 345 90 66

Schronisko zapewnia całodobowe schronienie oraz wyżywienie, środki higieniczne i czystości, podstawowe leki, odzież. Udziela pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej. Dysponuje 15 miejscami. Schronisko prowadzi Świętokrzyski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża, ul. Sienkiewicza 68.

7. Dom dla Matek z Małoletnimi Dziećmi i Kobiet w Ciąży, ul. Słoneczna 9, tel. 41 36 76 360

Placówka świadczy usługi w zakresie potrzeb bytowych, opiekuńczo-wspomagających oraz działań interwencyjnych poprzez m.in. zapewnienie schronienia kobietom w ciąży i z małymi dziećmi, pomoc osobom wobec których stosowana jest przemoc. Ponadto prowadzone są zajęcia indywidualne i grupowe mające na celu nabycie wiedzy i umiejętności rodzicielskich, konsultacje psychologiczne oraz treningi przygotowujące do samodzielnego życia. Dysponuje 15 miejscami. W 2016 roku w placówce przebywało 14 osób.

II.3. Planowane zmiany w systemie wspierania rodziny z dzieckiem

Pomimo kompleksowości istniejącego systemu pomocy rodzinie z dzieckiem w Kielcach istnieje konieczność stałego dostosowywania form wsparcia do pojawiających się potrzeb. W związku z powyższym planuje się uruchomienie 1 mieszkania treningowego dla samotnych rodziców z małoletnimi dziećmi opuszczających Dom dla Matek z Małoletnimi Dziećmi i Kobiet w Ciąży oraz ośrodki interwencji kryzysowej. Planowana modernizacja i wyposażenie mieszkania treningowego finansowana będzie ze środków Unii Europejskiej¹³. W mieszkaniu będą odbywać się treningi mające na celu nabycie umiejętności potrzebnych do samodzielnego życia i wypełniania ról rodzicielskich. Rodzic zostanie objęty wsparciem asystenta rodziny/trenera. Zamieszkanie rodzica z dziećmi będzie możliwe w I kwartale 2018 roku.

¹³ Projekt *Modernizacja mieszkania przy ul. Sienkiewicza 23/24 w Kielcach na potrzeby mieszkania treningowego dla wychowanków pieczy zastępczej oraz modernizacja mieszkania przy ul. Sienkiewicza 23/1 w Kielcach z przeznaczeniem dla kobiet z małymi dziećmi opuszczających placówki wsparcia* współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego 2014–2020.

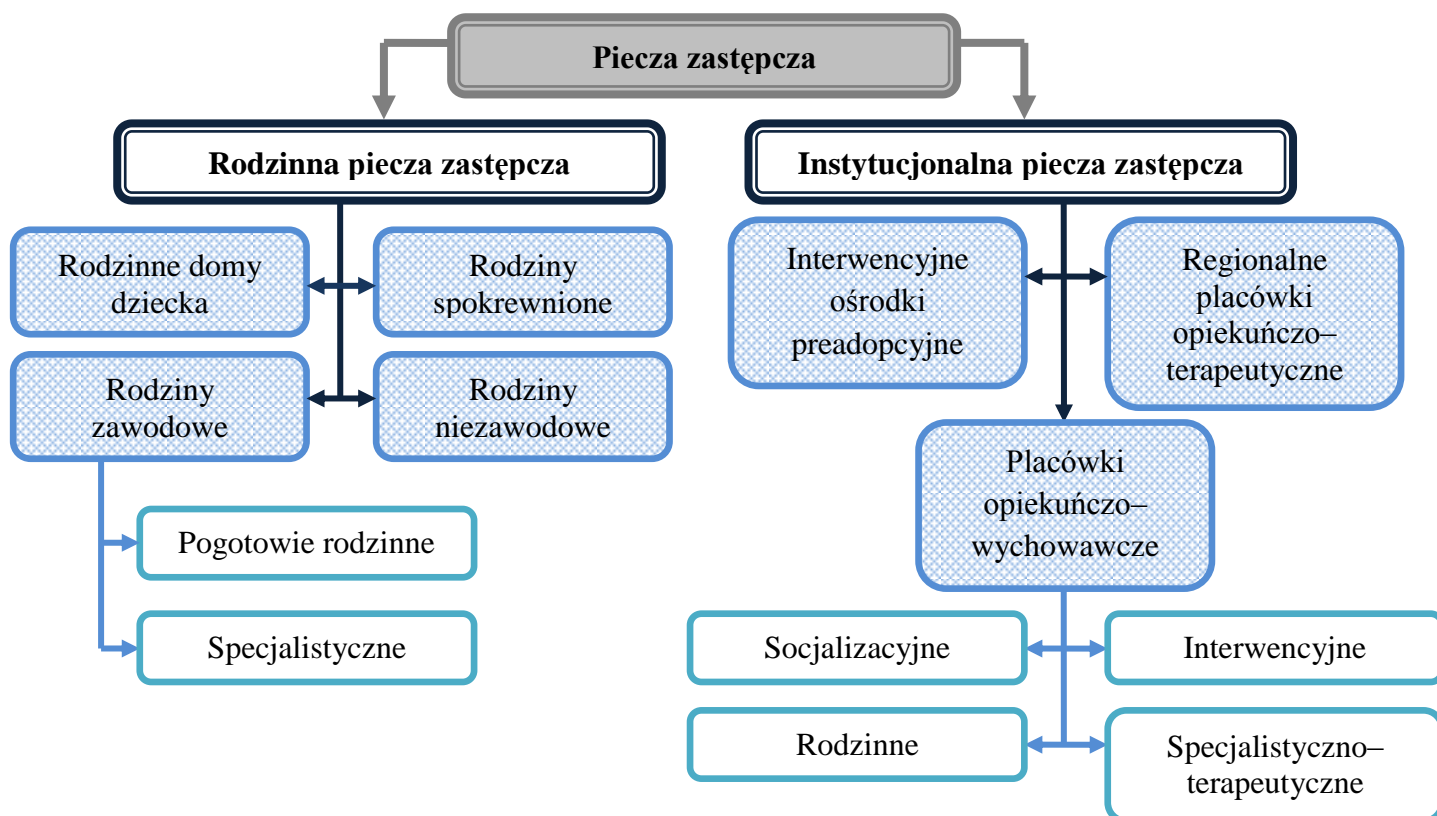
III. PIECZA ZASTĘPCZA I ADOPCJA

Celem adopcji i rodzicielstwa zastępczego jest stworzenie dziecka odpowiedniego dla rozwoju środowiska wychowawczego i rodzinnego. Adopcja związana jest z przysposobieniem dziecka w sytuacji gdy rodzice nie posiadają władzy rodzicielskiej. Rodzice adopcyjni nabywają pełne obowiązki i prawa właściwe dla naturalnego stosunku pomiędzy rodzicami a dziećmi. Rodzicielstwo zastępcze jest czasową formą opieki ustanawianej dla dzieci. Rodzice naturalni dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej mogą mieć ograniczoną władzę rodzicielską lub być jej pozbawieni. W ustawie *Kodeks rodzinny i opiekuńczy* ustawodawca określił, kiedy dziecko może być umieszczone poza rodziną. Taka sytuacja może mieć miejsce, gdy zostały wyczerpane wszystkie formy pomocy rodzicom dziecka lub dobro dziecka wymaga zapewnienia mu niezwłocznie pieczy zastępczej.

III.1. Zasoby w zakresie pieczy zastępczej

Stworzenie spójnego i efektywnego modelu rodzinnej opieki zastępczej jest najważniejszym celem systemu opieki nad dzieckiem i rodziną w Kielcach. Piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców naturalnych. Poniższy schemat przedstawia formy pieczy zastępczej:

Schemat 1. Formy pieczy zastępczej

Źródło: Opracowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach

III.1.1. Rodzinna piecza zastępcza

Na rodzinną pieczę zastępczą składają się następujące formy:

1. Rodziny zastępcze spokrewnione – tworzone wyłącznie przez osoby/małżonków, będących wstępnymi (dziadkowie) lub rodzeństwem dziecka.
2. Rodziny zastępcze niezawodowe – tworzone przez małżonków lub osobę nie będącą wstępnymi lub rodzeństwem dziecka. W rodzinie może przebywać nie więcej niż 3 dzieci i przynajmniej jedno z rodziców zastępczych musi posiadać stałe źródło dochodu.
3. Rodziny zastępcze zawodowe: tworzone przez osoby niespokrewnione z dzieckiem. Umowa o pełnienie funkcji zawierana jest na 4 lata, a tylko jednemu z małżonków przysługuje z tego tytułu wynagrodzenie. Osoba ta nie może kontynuować zatrudnienia, podjąć dodatkowej pracy zarobkowej bez zgody starosty. Rodzicom prowadzącym rodzinę zastępczą zawodową przysługuje prawo do wypoczynku (30 dni kalendarzowych w okresie 12 miesięcy). Okres sprawowania funkcji rodziny zastępczej zawodowej wlicza się do okresu pracy wymaganego do nabycia lub zachowania uprawnień pracowniczych. Osoby prowadzące rodzinę zastępczą zawodową mają obowiązek podnoszenia swoich kwalifikacji poprzez udział w szkoleniach. Wśród rodzin zawodowych wyróżnia się:
 - rodziny pełniące funkcję pogotowia rodzinnego: umieszcza się w nich w trybie interwencyjnym do 3 dzieci do czasu unormowania sytuacji dziecka, nie dłużej jednak niż 4 miesiące. W szczególnie uzasadnionych przypadkach okres ten może zostać przedłużony do 8 miesięcy lub do zakończenia postępowania sądowego.
 - specjalistyczne rodziny zawodowe: umieszcza się w nich dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz osoby nieletnie na podstawie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz małoletnie matki z dziećmi.
4. Rodzinny dom dziecka: umieszcza się w nim do 8 dzieci. Umowa o prowadzenie rodzinnego domu dziecka zawierana jest na 5 lat i jednemu z małżonków przysługuje wynagrodzenie. Osoba ta nie może kontynuować zatrudnienia ani podjąć dodatkowej pracy zarobkowej bez zgody starosty. Osobom prowadzącym rodzinny dom dziecka przysługuje również prawo do czasowego wypoczynku (30 dni kalendarzowych w okresie 12 miesięcy). Okres prowadzenia rodzinnego domu dziecka wlicza się do okresu pracy wymaganego do nabycia lub zachowania uprawnień pracowniczych. Osoby prowadzące rodzinny dom dziecka zobowiązane są do systematycznych szkoleń podnoszących kwalifikacje.

Rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka wspierane są np. na czas wypoczynku lub choroby przez rodziny pomocowe, którymi mogą być inne rodziny zastępcze lub osoby przeszkolone do pełnienia tej funkcji.

Na koniec grudnia 2016 roku w Kielcach funkcjonowało 149 rodzin zastępczych (jedna z nich pełniła podwójną funkcję), w których przebywało łącznie 199 dzieci.

Osoby zainteresowane pełnieniem funkcji rodziców zastępczych mogą zgłosić swoją kandydaturę do Ośrodka Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Kielcach (ORPZ) przy ul. Wesołej 47/49 lub złożyć wniosek do Sądu Rejonowego w Kielcach przy ul. Warszawskiej 44.

W 2016 roku chęć bycia rodziną zastępczą zadeklarowało łącznie 28 rodzin – 17 z nich złożyło wnioski bezpośrednio do Sądu Rejonowego w Kielcach, a 11 do Ośrodka. W 2016 roku powstało 17 nowych rodzin (13 spokrewnionych i 4 niezawodowe), w których umieszczono 21 dzieci.

Miasto skupia się na promowaniu zawodowych rodzin zastępczych, które na mocy umowy cywilno-prawnej zawartej z Prezydentem Miasta Kielce świadczą usługi na rzecz dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej, jako alternatywę pobytu w placówkach. W Kielcach na koniec grudnia 2016 roku funkcjonowało 8 rodzin zawodowych, w tym 2 specjalistyczne i 3 pogotowia rodzinne.

Przyjmuje się na lata 2017–2019 powiększenie liczby rodzin zastępczych zawodowych o 2 w każdym roku.

Z danych MOPR wynika, że dominująca liczba dzieci wychowuje się w rodzinach zastępczych spokrewnionych. W 2016 roku stanowiły one 68,48% ogólnej liczby rodzin zastępczych, w których umieszczono 139 dzieci, a w 2015 roku było to odpowiednio 66,12% rodzin i 147 dzieci. Szczegółowe informacje dotyczące liczby i typów rodzin zastępczych oraz umieszczonych w nich dzieci prezentuje Tabela 5.

Tabela 5. Typy rodzin zastępczych i liczba dzieci umieszczonych w latach 2015–2016

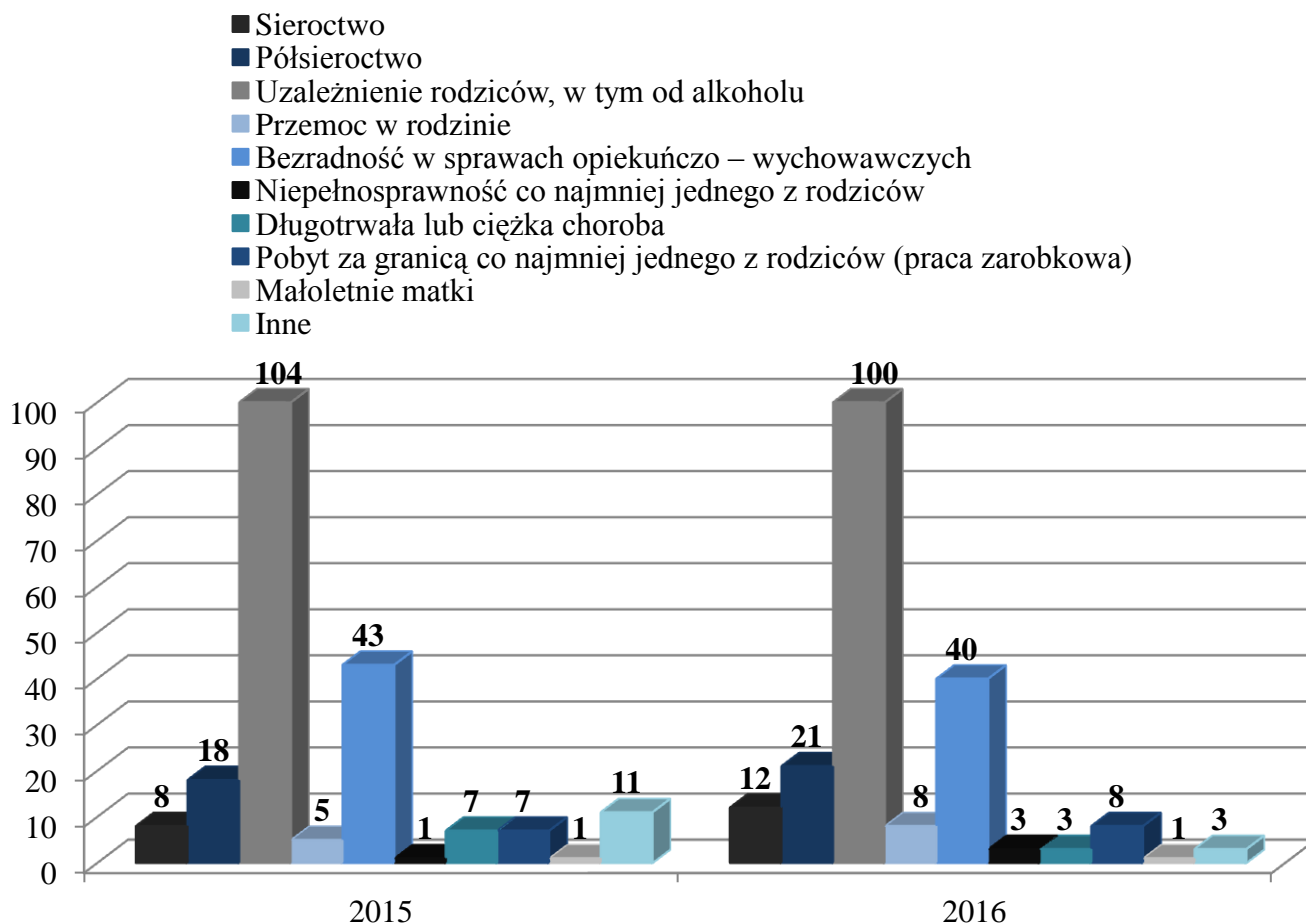
Typy rodzin	Liczba rodzin		Liczba umieszczonych dzieci	
	2015	2016	2015	2016
Rodziny zastępcze ogółem	183*	165*	260	236
Spokrewnione	121	113	147	139
Niezawodowe	45	40	51	44
Zawodowe, w tym	12	9	41	32
- pogotowia rodzinne	4	3	23	14
- specjalistyczne	2	2	6	6
Rodzinne domy dziecka	4	4	21	21

*1 rodzina pełni podwójną funkcję

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach za lata 2015–2016

Z powyższych danych wynika, że w 2016 roku zmniejszyła się liczba rodzin zastępczych każdego typu (oprócz rodzinnych domów dziecka), ale też umieszczono w nich o 24 dzieci mniej w porównaniu do 2015 roku.

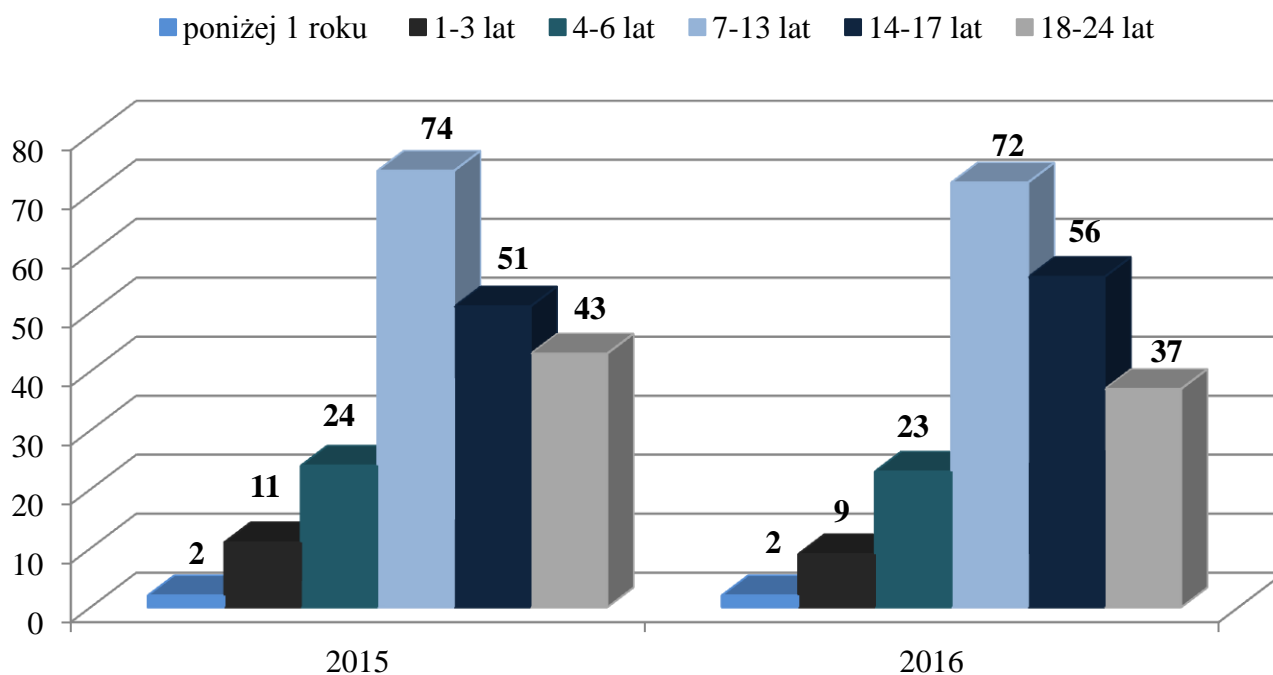
Wykres 6. Przyczyny umieszczania dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej – dane za okres: 1.07.2015 – 31.12.2015 i 01.07.2016 – 31.12.2016

Źródło: Sprawozdania rzeczowo - finansowe z wykonania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za okres: 1.07.2015 – 31.12.2015 i 01.07.2016 – 31.12.2016

Z analizy przedstawionych danych wynika, że najczęstszymi przyczynami umieszczenia dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2015–2016 były: uzależnienie rodziców, w tym od alkoholu: 2015 roku – 104 przypadki, w 2016 roku – 100 przypadków, a następnie odpowiednio: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych odpowiednio: 43 i 40, pólsieroctwo: 18 i 21, sieroctwo: 8 i 12, pobyt za granicą co najmniej jednego z rodziców: 7 i 8, przemoc (zwykle towarzysząca nadużywaniu alkoholu): 5 i 8 przypadków. Warto zauważyć, że także w latach wcześniejszych, od 2012 roku uzależnienie rodziców od alkoholu oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych stanowiły najczęstsze przyczyny umieszczenia dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej.

Wykres 7. Liczba umieszczonych dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej – dane za okres: 1.07.2015 – 31.12.2015 i 01.07.2016 – 31.12.2016

Źródło: Sprawozdania rzeczowo - finansowe z wykonania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za okres: 1.07.2015 – 31.12.2015 i 01.07.2016 – 31.12.2016

Z analizy przedstawionych danych wynika, że najczęściej do rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2015–2016 trafiały dzieci w wieku: 7–13 lat: 2015 roku – 74 osoby, w 2016 roku – 72 osoby, a następnie odpowiednio: 14–17 lat: 51 i 56, 18–24 lat: 43 i 37, 4–6 lat: 24 i 23, 1–3 lat: 11 i 9, poniżej 1 roku: 2 i 2.

W 2016 roku 59 dzieci opuściło rodzinną pieczę zastępczą, czego powodem było:

- w 23 przypadkach powrót dzieci do rodziców naturalnych,
- w 18 przypadkach osiągnięcie pełnoletności przez wychowanka i usamodzielnienie,
- w 12 przypadkach umieszczenie w innej formie pieczy zastępczej,
- w 3 przypadkach adopcja dziecka.
- w 3 przypadkach inne powody

Pełnoletni wychowankowie pieczy zastępczej podlegają procesowi usamodzielnienia, w trakcie którego wspiera ich opiekun usamodzielnienia. Niezależnie od tego, z jakiego typu pieczy zastępczej (rodzinnej lub instytucjonalnej) wychowankowie się usamodzielniają, formy pomocy są jednakowe i przyznawane na wniosek osoby usamodzielnianej, po spełnieniu wymaganych kryteriów. Osoba opuszczająca pieczę zastępczą może otrzymać pomoc na: kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie w formie rzeczowej. Ponadto osoby usamodzielniane mogą

zostać objęte pomocą w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych (mieszkania chronione i socjalne) i zatrudnienia, a w razie potrzeby wsparciem prawnym i psychologicznym.

Tabela 6. Wsparcie osób usamodzielnianych z rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2015–2016

Rodzinna piecza zastępcza				
Rok	2015		2016	
Rodzaj wsparcia	Liczba osób	Wysokość wsparcia	Liczba osób	Wysokość wsparcia
Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki	62	299 924 zł	52	248 403 zł
Pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej	11	32 117 zł	13	31 976 zł
Pomoc pieniężna na usamodzielnianie	6	28 005 zł	8	34 623 zł
Zamieszkanie w mieszkaniu chronionym	3	-	5	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach za lata 2015-2016

Ośrodek Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Kielcach ul. Wesoła 47/49, tel. 41 344 28 13

Głównym zadaniem Ośrodka Rodzinnej Pieczy Zastępczej jest prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka. Ponadto Ośrodek organizuje szkolenia dla kandydatów i osób sprawujących funkcje rodziny zastępczej oraz zapewnia im pomoc i wsparcie we właściwym wypełnianiu powierzonych zadań.

W 2016 roku w celu uzupełnienia kwalifikacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej koordynatorzy ORPZ skierowali 18 rodzin na szkolenie: 3 rodziny niezawodowe ukończyły szkolenie PRIDE, 14 rodzin spokrewnionych ukończyło szkolenie wg indywidualnego programu.

Istotną rolę w pracy z rodzinami zastępczymi, rodzinnymi domami dziecka pełnią koordynatorzy pieczy zastępczej. Koordynator może objąć opieką maksymalnie 30 rodzin. Na dzień 31 grudnia 2016 roku 12-osobowy zespół koordynatorów w Kielcach współpracował ze 149 rodzinami zastępczymi oraz 4 placówkami opiekuńczo-wychowawczymi typu rodzinnego. Ponadto koordynatorzy sprawowali opiekę nad 37 pełnoletnimi wychowankami z rodzin zastępczych.

III.1.2. Instytucjonalna piecza zastępcza

Na instytucjonalną pieczę zastępczą składają się:

1. Placówki opiekuńczo-wychowawcze typu:

a) socjalizacyjnego

Zadaniem placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego jest zapewnienie dziecku całodobowej opieki i wychowania oraz zaspokojenie jego niezbędnych potrzeb, w szczególności emocjonalnych, rozwojowych, zdrowotnych, bytowych, społecznych i religijnych. W placówce realizowany jest plan pomocy dziecku przygotowany we współpracy z asystentem rodziny lub pracownikiem socjalnym pracującym z rodziną biologiczną dziecka. Ponadto dziecko ma umożliwiony kontakt z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej. Podejmowane są również działania mające na celu powrót dziecka do rodziny naturalnej. Placówka zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych oraz obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi.

b) interwencyjnego

Zadaniem placówki jest sprawowanie doraźnej opieki nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej.

c) specjalistyczno–terapeutycznego

W placówce typu specjalistyczno–terapeutycznego sprawowana jest opieka nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach. Zapewnione w niej są zajęcia wychowawcze, socjoterapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, a dla dzieci niepełnosprawnych odpowiednia rehabilitacja i zajęcia rewalidacyjne.

d) rodzinnego

W placówce opiekuńczo–wychowawczej typu rodzinnego może przebywać w tym samym czasie nie więcej niż 8 dzieci oraz osoby, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej. Wychowują się w niej dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się oraz liczne rodzeństwo. Placówka rodzinna współpracuje z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i asystentem rodziny.

W 2016 roku w Kielcach funkcjonowały następujące placówki opiekuńczo–wychowawcze świadczące opiekę całodobową:

- Zespół Placówek im. A. Kamińskiego *Kamyk* ul. Marszałkowska 12 (14 miejsc socjalizacyjnych, 11 miejsc specjalistyczno-terapeutycznych)
- Zespół Placówek *Dobra Chata* ul. Sandomierska 126 (28 miejsc socjalizacyjnych)
- Dom Rodzinny nr 1 ul. Pomorska 119 A (8 miejsc)
- Dom Rodzinny nr 2 ul. Górników Staszicowskich 93 (8 miejsc)
- Niepubliczna Placówka Rodzinna Nr 1 ul. Zgórska 61A (9 miejsc)

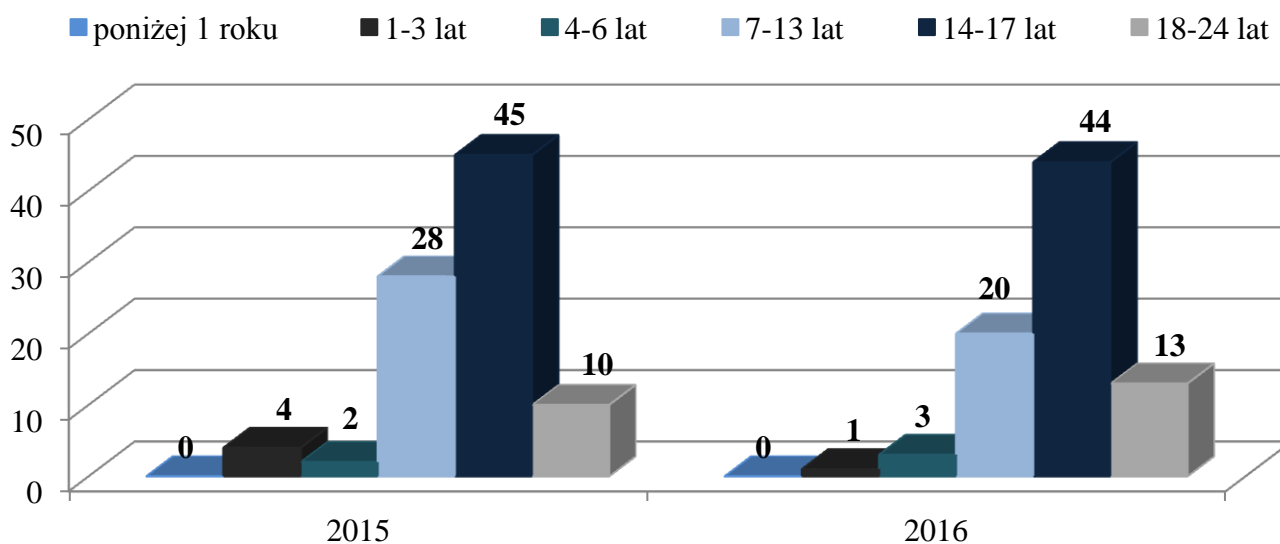
- Niepubliczna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu rodzinnego nr 2, Mokry Bór 14A gm. Mniów (7 miejsc)
- Placówka Opieki Doraźnej *Azyl*, ul. Kołłątaja 4 (14 miejsc interwencyjnych)

Na dzień 31 grudnia 2016 roku w placówkach opieki całodobowej przebywało 81 dzieci (56 dzieci pochodzących z Kielc oraz 25 z innych powiatów).

2. Interwencyjne ośrodki preadopcyjne: umieszcza się w nich dzieci do ukończenia pierwszego roku życia, które wymagają specjalistycznej opieki i w okresie oczekiwania na przysposobienie nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. W ośrodku można umieścić nie więcej niż 20 dzieci. W województwie świętokrzyskim nie funkcjonuje tego typu ośrodek.
3. Regionalne placówki opiekuńczo–terapeutyczne: umieszczane są w nich dzieci, które ze względu na stan zdrowia wymagają stosowania specjalistycznej opieki i rehabilitacji i nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej lub w placówce opiekuńczo–terapeutycznej. Aktualnie trwają przygotowania do otwarcia tego typu placówki w 2017 roku w Kazimierzy Wielkiej (około 30 miejsc dla dzieci w wieku 3-18 lat).

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej prowadzenie interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych i regionalnych placówek opiekuńczo–terapeutycznych należy do zadań własnych samorządu województwa.

Wykres 8. Liczba umieszczonych dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej – dane za okres: 1.07.2015 – 31.12.2015 i 01.07.2016 – 31.12.2016

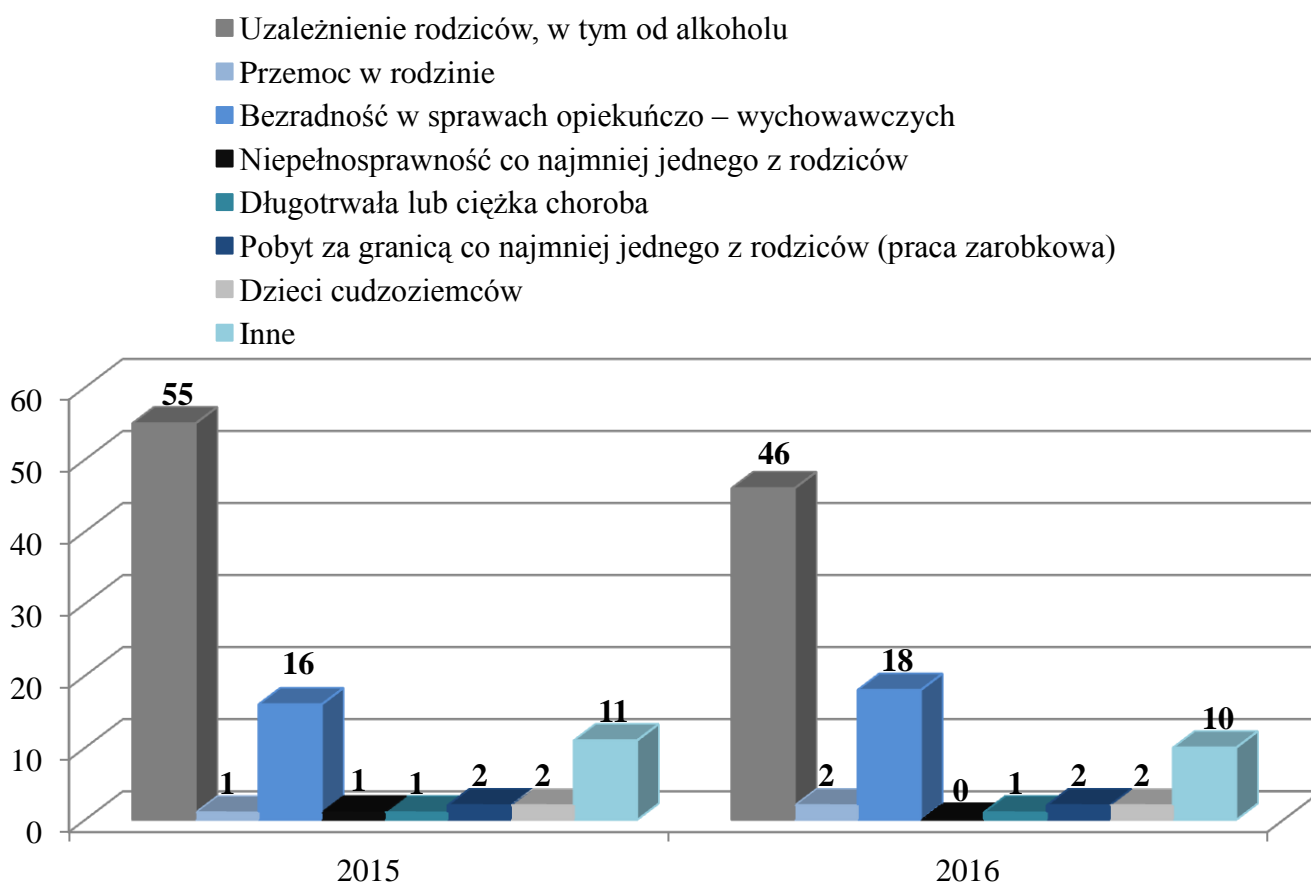

Źródło: Sprawozdania rzeczowo - finansowe z wykonania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za okres: 1.07.2015 – 31.12.2015 i 01.07.2016 – 31.12.2016

Z analizy przedstawionych danych wynika, że najczęściej do instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2015–2016 trafiały dzieci w wieku: 14–17 lat: 2015 rok – 45 osób, w 2016 roku – 44 osoby, a następnie odpowiednio: 7–13 lat: 28 i 20, 18–24 lat: 10 i 13. W wieku 4–6 lat: 2 i 3, 1–3 lat: 4 i 1, 1–3 lat: 0 i 0.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do placówek opiekuńczo-wychowawczych mogą być kierowane dzieci powyżej 10 roku życia. W okresie przejściowym, tj. od 1 stycznia 2015 roku do 31 grudnia 2019 roku mogą przebywać w instytucjonalnej pieczy zastępczej dzieci powyżej 7 roku życia. Po upływie ww. okresu w placówkach opiekuńczo-wychowawczych będą mogły pozostawać tylko dzieci powyżej 10 roku życia. Wyjątek stanowią sytuacje umieszczenia dziecka poniżej 7 roku życia w placówce opiekuńczo wychowawczej typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego, jeśli w ww. placówkach przebywa rodzic dziecka lub gdy przemawia za tym stan zdrowia dziecka lub dotyczy to rodzeństwa (art. 95 ust.2).

Wykres 9. Przyczyny umieszczenia dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej – dane za okres: 1.07.2015 – 31.12.2015 i 01.07.2016 – 31.12.2016

Źródło: Sprawozdania rzeczowo - finansowe z wykonania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za okres: 1.07.2015 – 31.12.2015 i 01.07.2016 – 31.12.2016

Z analizy przedstawionych danych wynika, że najczęstszymi przyczynami umieszczenia dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2015–2016 były: uzależnienie rodziców, w tym od alkoholu: 2015 rok – 55 przypadków, w 2016 roku – 46 przypadków, a następnie odpowiednio: bezradność w sprawach opiekuńczo–wychowawczych odpowiednio 16 i 18, pobyt za granicą co najmniej jednego z rodziców: 2 i 2, dzieci cudzoziemców: 2 i 2, przemoc (zwykle towarzysząca nadużywaniu alkoholu): 1 i 2, ciężka choroba: 1 i 1, niepełnosprawność co najmniej jednego z rodziców: 1 i 0, inne: 11 i 10. Warto zauważyć, że w latach wcześniejszych, od 2012 roku uzależnienie rodziców od alkoholu oraz bezradność w sprawach opiekuńczo–wychowawczych stanowiły również najczęstsze przyczyny umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Wbrew opinii kreowanej w mediach, w Kielcach nie zdarzają się przypadki odbierania dzieci rodzicom z powodu biedy.

Podobnie jak osoby z rodzinnej pieczy zastępczej, młodzież usamodzielniana z instytucjonalnej pieczy zastępczej może wnioskować o różne formy wsparcia, które przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 7. Wsparcie osób usamodzielnianych z instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2015–2016

Instytucjonalna piecza zastępcza				
Rok	2015		2016	
Rodzaj wsparcia	Liczba osób	Wysokość wsparcia	Liczba osób	Wysokość wsparcia
Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki	19	93 912 zł	20	67 447 zł
Pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej	3	10 819 zł	4	12 489 zł
Pomoc pieniężna na usamodzielnianie	3	19 764 zł	4	26 388 zł
Zamieszkanie w mieszkaniu chronionym	8	-	6	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach za lata 2015–2016

Osoby usamodzielniane mogą przebywać w mieszkaniu chronionym, jeśli spełniają kryteria ustawy o pomocy społecznej w tym zakresie. Pobyt w tego typu mieszkaniu ma na celu przygotowanie wychowanków do prowadzenia samodzielnego życia oraz ich integrację ze środowiskiem. W 2016 roku w Kielcach funkcjonowały trzy mieszkania chronione posiadające 9 miejsc dla osób usamodzielnianych, znajdujące się w: Zespole Placówek *Dobra Chata* oraz Zespole Placówek im. Aleksandra Kamińskiego *Kamyk*. Istniejąca liczba mieszkań chronionych zaspokaja potrzeby osób usamodzielnianych.

Od 2016 roku funkcjonuje mieszkanie treningowe (3 miejsca), w którym osoby przebywające w pieczy zastępczej, będące w procesie usamodzielnienia, mają możliwość przygotowania się do podjęcia samodzielnego i dojrzałego życia. Zadanie to realizowane będzie do 2018 roku w ramach projektu gminy Kielce i Stowarzyszenia *PROREW* pn. *Akademia Samodzielności*¹⁴. Mieszkanie treningowe wynajmowane jest przy ul. Nałkowskiej, a koszt utrzymania mieszkania finansowany jest z budżetu projektu.

Dla młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie, w tym dla osób usamodzielnianych z pieczy zastępczej, przeznaczone są lokale aktywizujące. W 2016 roku było 8 miejsc w lokalach aktywizujących, w których przebywało 5 osób.

III.1.3. Planowane zmiany w systemie pieczy zastępczej

Zgodnie z art. 106 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w budynku może mieścić się tylko jedna placówka opiekuńczo–wychowawcza zapewniająca miejsca maksymalnie 14 dzieciom, chyba że wojewoda zezwoli na funkcjonowanie w jednym budynku wielorodzinnym, stanowiącym odrębną nieruchomość w rozumieniu przepisów o własności lokali, więcej niż jednej tego typu placówki (art.106 ust. 3). Budynki, w których obecnie mieszczą się kieleckie placówki opiekuńczo–wychowawcze nie spełniają tego warunku.

Zatem w celu osiągnięcia standardu miejsc w placówkach opiekuńczo–wychowawczych w 2018 roku nastąpi likwidacja Zespołu Placówek *Dobra Chata*. Utworzone zostaną dwie placówki opiekuńczo–wychowawcze typu socjalizacyjnego, każda do 14 miejsc. Jedna placówka będzie się mieścić w obecnym budynku przy ul. Sandomierskiej 126, a druga w nowo zakupionym domu jednorodzinnym o powierzchni co najmniej 250 m². Celem nadzorowania ich działalności zostanie powołane Centrum ds. Obsługi Placówek. Pozostała część budynku byłego Zespołu Placówek *Dobra Chata* będzie zaadoptowana na potrzeby placówki wsparcia dziennego o charakterze specjalistycznym (Sieć Świetlic Środowiskowych i Ośrodków Wsparcia dla Rodziny *4 Kąty*).

Pod koniec 2019 roku planowane jest również przekształcenie Zespołu Placówek *Kamyk*, jednak kierunek planowanych przekształceń będzie zależeć od przeprowadzonej wcześniej analizy potrzeb w zakresie tendencji przyrostu dwóch grup osób: dzieci z upośledzeniem umysłowym oraz małoletnich matek z dziećmi.

W planowanym harmonogramie osiągnięcia standardu miejsc w placówkach opiekuńczo–wychowawczych przewiduje się następujące działania:

1. Podjęcie przez Radę Miasta Kielce uchwały dotyczącej likwidacji Zespołu Placówek *Dobra Chata* – nie później niż w styczniu 2018

¹⁴Projekt *Akademia Samodzielności* współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego 2014–2020.

2. Zakup ze środków gminy Kielce domu jednorodzinnego o powierzchni co najmniej 250 m² – nie później niż w I kwartale 2018
3. Podjęcie przez Radę Miasta Kielce uchwały o utworzeniu dwóch placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego (każda do 14 miejsc), 3-osobowego mieszkania treningowego oraz powołanie Centrum ds. Obsługi Placówek – nie później niż w I kwartale 2018
4. Przeniesienie grupy do 14 dzieci z Zespołu Placówek *Dobra Chata* do zakupionego domu jednorodzinnego o powierzchni co najmniej 250 m² – nie później niż w II kwartale 2018
5. Przygotowanie bazy do funkcjonowania placówki wsparcia dziennego o charakterze specjalistycznym Sieci Świetlic Środowiskowych i Ośrodków Wsparcia dla Rodziny *4 Kąty* (parter budynku przy ul. Sandomierskiej 126) – nie później niż w II kwartale 2018
6. Przeniesienie placówki wsparcia dziennego o charakterze specjalistycznym Sieci Świetlic Środowiskowych i Ośrodków Wsparcia dla Rodziny *4 Kąty* z ul. Konopnickiej 5 na ul. Sandomierską 126 – nie później niż w III kwartale 2018

Planuje się przeniesienie mieszkania treningowego wynajmowanego w ramach projektu *Akademia Samodzielności* przy ul. Nałkowskiej do modernizowanego mieszkania przy ul. Sienkiewicza¹⁵.

III.2. Świętokrzyski Ośrodek Adopcyjny

Świętokrzyski Ośrodek Adopcyjny, al. IX Wieków Kielc 4, tel. 41 248 17 00, 41 362 61 89, 41 362 59 25

Jest to jedyny Ośrodek adopcyjny w województwie świętokrzyskim. Współpracuje ze wszystkimi 14 powiatami. Zajmuje się prowadzeniem procedur adopcyjnych, przygotowaniem i szkoleniem kandydatów do przysposobienia, kwalifikuje dzieci do przysposobienia, diagnozuje ich potrzeby i dokonuje doboru przyszłych rodziców. Ośrodek prowadzi także działania postadopcyjne poprzez wspieranie rodziców adopcyjnych i prowadzenie zajęć psychoedukacyjnych, psychoterapii rodzinnej i indywidualnej oraz zajęć wspomagających rozwój dzieci, w tym m.in. terapię integracji sensorycznej dla dzieci adoptowanych. Ośrodek oferuje także pomoc psychologiczno-pedagogiczną dla kobiet w ciąży znajdujących się w trudnej sytuacji. Pracownicy Ośrodka biorą udział w posiedzeniach zespołów ds. oceny sytuacji dziecka

¹⁵ Projekt *Modernizacja mieszkania przy ul. Sienkiewicza 23/24 w Kielcach na potrzeby mieszkania treningowego dla wychowanków pieczy zastępczej oraz modernizacja mieszkania przy ul. Sienkiewicza 23/1 w Kielcach z przeznaczeniem dla kobiet z małymi dziećmi opuszczających placówki wsparcia* współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego 2014–2020.

pozostającego w pieczy zastępczej odbywających się w powiatowych centrach pomocy rodzinie, przy organizatorach pieczy zastępczej, w rodzinnych domach dziecka i placówkach opieki instytucjonalnej. Zespoły dotyczą zarówno dzieci zgłoszonych do przysposobienia jak i dzieci, które ze względu na swoją sytuację prawną czy rodzinną nie mogą być adoptowane.

Tabela 8. Procedury adopcyjne i szkolenia dla kandydatów za lata 2014–2016

Wyszczególnienie	2014	2015	2016
Liczba procedur adopcyjnych	60	47	41
Liczba dzieci adoptowanych	45	52	37
Liczba złożonych wniosków o adopcję	60	47	41
Liczba przeszkolonych kandydatów na rodziców adopcyjnych (osób) według programu PRIDE	44	45	47
Liczba przeszkolonych kandydatów na rodziców zastępczych według programu PRIDE	0	21	23

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Świętokrzyskiego Ośrodka Adopcyjnego za lata 2014–2016

IV. Analiza SWOT systemu opieki nad dzieckiem w Kielcach

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowane dokumenty strategiczne dla miasta (np. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kielce na lata 2014–2020) 2. Opracowane programy gminne (np. Pogram i zasady udzielania Pomocy Osobom Zagrożonym Eksmisją, programy z zakresu przeciwdziałania przemocy i rozwiązywania problemów alkoholowych) 3. Opracowane zarządzenia wykonawcze Dyrektora MOPR 4. Realizacja Procedury postępowania pracownika socjalnego świadczącego pomoc w formie pracy socjalnej na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych 5. Działanie rozbudowanej bazy instytucji wspierających rodzinę 6. Rozwinięta sieć placówek wsparcia dziennego 7. Skutecznie realizowane przekształcenia instytucjonalnej pieczy zastępczej w rodzinne formy pieczy zastępczej 8. Profesjonalnie przygotowana i stale doksztalająca się kadra pracowników socjalnych, asystentów rodziny i specjalistów działających na rzecz rodziny 9. Doskonalenie pracy asystentów rodziny poprzez uczestnictwo w superwizji 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Skupienie mieszkań socjalnych w oddzielnych blokach oraz usytuowanie większości bloków socjalnych w jednej części miasta 2. Brak dostatecznej liczby kandydatów do prowadzenia rodzinnych form pieczy zastępczej, głównie rodzin zawodowych 3. Brak wystarczającej liczby mieszkań socjalnych w stosunku do potrzeb 4. Długi okres oczekiwania na miejsce w stacjonarnym systemie terapii alkoholowej, po orzeczonych wyrokach sądowych 5. Ograniczone możliwości odizolowania sprawców przemocy w rodzinie od ofiar 6. Trudności z przepływem informacji między instytucjami i brak właściwej komunikacji 7. Niski poziom upowszechnienia informacji w zakresie dostępności do pomocy specjalistycznej, w tym lekarskiej dla rodzin z dziećmi

<p>10. Podnoszenie kompetencji rodzicielskich poprzez prowadzenie <i>Szkoły dla Rodziców i Wychowawców</i>, warsztatów umiejętności rodzicielskich oraz innych zajęć psychoedukacyjnych</p> <p>11. Rozwój wolontariatu MOPR w zakresie świadczenia pomocy dla członków rodzin korzystających ze wsparcia MOPR</p> <p>12. Współpraca międzyinstytucjonalna pracowników służb pomocy społecznej, szkół, organizacji pozarządowych, kuratorskiej służby sądowej w diagnozie, planowaniu i realizacji działań na rzecz rodziny</p> <p>13. Współpraca asystentów z koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej w celu uregulowania sytuacji dziecka na rzecz jego powrotu do rodziny naturalnej</p> <p>14. Doświadczenie przy aplikowaniu i realizacji projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych</p>	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>1. Wprowadzenie świadczenia wychowawczego 500+</p> <p>2. Wprowadzenie jednorazowego świadczenia z tytułu urodzenia żywego niepełnosprawnego dziecka</p> <p>3. Wprowadzenie rocznego świadczenia rodzicielskiego</p> <p>4. Realizacja Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny i Samorządowego Programu dla Rodzin Wielodzietnych dla miasta Kielce</p> <p>5. Pozyskiwanie środków z projektów unijnych na aktywizację zawodową i społeczną osób w rodzinach zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz dla osób usamodzielnianych z pieczy zastępczej</p> <p>6. Przekształcenia instytucjonalnej pieczy zastępczej mającej na celu</p>	<p>1. Brak pozytywnych wzorców osobowych w rodzinach z dysfunkcjami</p> <p>2. Bierność rodziców wobec problemów występujących w rodzinie</p> <p>3. Zaniedbywanie bądź niewłaściwe wykonywanie obowiązków opiekuńczo-wychowawczych przez rodziców</p> <p>4. Degradacja autorytetu rodziny pełnej oraz wzrost samotnego rodzicielstwa</p> <p>5. Niski poziom poczucia sprawstwa w kierowaniu własnym życiem oraz wyuczona bezradność wśród rodzin objętych pomocą</p> <p>6. Rozluźnienie więzi rodzinnych oraz funkcjonowanie w oparciu o niewłaściwy system wartości utrudniający poprawne wykonywanie ról w rodzinie i odpowiednie przygotowanie do życia w społeczeństwie</p>

<p>osiągnięcie standardów związanych z ograniczeniem liczby dzieci przebywających w placówkach</p> <p>7. Aktywna współpraca instytucji działających na rzecz rodziny (MOPR, policja, kuratorska służba sądowa, PCPR, organizacje pozarządowe)</p> <p>8. Zwiększenie świadomości członków rodzin co do możliwości uzyskania wsparcia oraz funkcjonowanie zaplecza instytucjonalnego świadczącego pomoc w pokonywaniu lub łagodzeniu skutków trudności</p> <p>9. Prowadzenie kampanii społecznych i różnych działań rozpowszechniających wiedzę na rzecz rozwoju rodzicielstwa zastępczego</p> <p>10. Organizowanie Świątokrzkich Dni Profilaktyki, mających na celu edukację oraz rozpowszechnianie wiedzy w zakresie wspierania rodziny</p> <p>11. Podejmowanie działań środowiskowych na rzecz integracji rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym</p> <p>12. Wystarczająca liczba miejsc w przedszkolach</p> <p>13. Tworzenie platformy współpracy instytucji pomocy społecznej, urzędów pracy i organizacji pozarządowych</p>	<p>7. Negatywny wpływ mediów na proces wychowania i socjalizacji dziecka</p> <p>8. Niespójny system przekazywanych wartości przez rodzinę, media i szkołę</p> <p>9. Zagrożenie młodych osób uzależnieniem od cyberprzestrzeni (Internet, portale społecznościowe, gry komputerowe) oraz niski poziom wiedzy rodziców na temat ww. zagrożeń</p> <p>10. Wzrost kosztów utrzymania rodziny, a szczególnie kosztów stałych, jak np. czynsz, media</p> <p>11. Występowanie zjawisk patologicznych w rodzinach (np. przemoc, nadużywanie alkoholu)</p> <p>12. Uzależnienie rodzin od pomocy społecznej oraz zjawisko dziedziczenia biedy i określonego stylu życia</p> <p>13. Wykonywanie pracy w tzw. szarej strefie</p> <p>14. Traktowanie rodzicielstwa zastępczego jako dodatkowego źródła dochodu</p> <p>15. Niski poziom świadomości społeczeństwa dotyczący rodzicielstwa zastępczego</p> <p>16. Niskie kryterium dochodowe do otrzymania świadczeń socjalnych i świadczeń rodzinnych</p> <p>17. Brak skutecznych rozwiązań prawnych związanych z leczeniem uzależnień i odizolowaniem od rodziny sprawców przemocy</p>
--	--

V. Cele Programu

Cel strategiczny: Doskonalenie systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej na terenie miasta Kielce		
1. Cel główny: Wzmocnienie funkcji rodziny jako naturalnego środowiska opiekuńczo-wychowawczego dla dzieci		
1.1. Cel szczegółowy: Poprawa jakości życia rodzin z dziećmi poprzez wzmocnianie ich rozwoju osobistego i zapobieganie marginalizacji		
Działania:	Wskaźniki:	Realizatorzy:
1. Realizacja Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny i Samorządowego Programu dla Rodzin Wielodzietnych Miasta Kielce	Liczba rodzin objętych Kartą Dużej Rodziny	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach
	Liczba rodzin korzystających z Samorządowego Programu dla Rodzin Wielodzietnych	
	Liczba podmiotów realizujących Samorządowy Program dla Rodzin Wielodzietnych	
2. Realizacja Programu <i>Rodzina 500 +</i>	Liczba rodzin, którym wypłacono świadczenia wychowawcze	
	Liczba wypłaconych świadczeń wychowawczych	
	Liczba wypłaconych świadczeń wychowawczych na pierwsze dziecko	
	Liczba rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym pobierających świadczenie wychowawcze	
3. Realizacja ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin <i>Za życiem</i>	Liczba wypłaconych świadczeń	
4. Realizacja świadczenia rodzicielskiego	Liczba wypłaconych świadczeń rodzicielskich	

	Kwota wypłaconych świadczeń rodzicielskich	
5. Opracowanie informatora dotyczącego oferty wsparcia dla rodzin w Kielcach	Liczba opracowanych dokumentów	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach
6. Organizowanie dla rodzin z określonym problemem grup wsparcia	Liczba zorganizowanych grup wsparcia	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach
	Liczba osób, które uczestniczyły w grupach wsparcia	Miejski Zespół Poradni Psychologiczno - Pedagogicznych w Kielcach
1.2.Cel szczegółowy: Wspieranie rodziny naturalnej w procesie wychowania dzieci poprzez podnoszenie kompetencji rodzicielskich oraz umiejętności opiekuńczo-wychowawczych		
Działania:	Wskaźniki:	Realizatorzy:
1. Prowadzenie zajęć Szkoły dla Rodziców i Wychowawców	Liczba osób, które przystąpiły do zajęć Szkoły dla Rodziców i Wychowawców	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach Miejski Zespół Poradni Psychologiczno - Pedagogicznych w Kielcach
	Liczba osób, które ukończyły Szkołę dla Rodziców i Wychowawców	
2. Prowadzenie zajęć psychoedukacyjnych	Liczba prowadzonych zajęć psychoedukacyjnych	
	Liczba osób, które uczestniczyły w poszczególnych zajęciach psychoedukacyjnych	
3. Udzielanie poradnictwa specjalistycznego	Rodzaj prowadzonych konsultacji specjalistycznych	
	Liczba osób uczestniczących w poszczególnych rodzajach konsultacji	
4. Prowadzenie mieszkania treningowego dla rodziców samotnie wychowujących małoletnie dzieci opuszczających Dom dla Matek z Małoletnimi Dziećmi i Kobiet w Cięży oraz ośrodki interwencji kryzysowej	Liczba osób zamieszkujących mieszkanie treningowe	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach

1.3.Cel szczegółowy: Zapewnienie profesjonalnej i kompleksowej opieki dla rodzin z dziećmi		
Działania:	Wskaźniki:	Realizatorzy:
1. Wzmocnienie kadrowe Zespołu Profilaktyki Rodzinnej	Liczba nowo zatrudnionych specjalistów	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach
1.4.Cel szczegółowy: Wspieranie rodziny naturalnej poprzez działania interdyscyplinarne		
Działania:	Wskaźniki:	Realizatorzy:
1. Monitorowanie sytuacji dziecka w rodzinie zagrożonej kryzysem w ramach <i>Procedury postępowania pracownika socjalnego świadczącego pomoc w formie pracy socjalnej na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych</i>	Liczba rodzin z dziećmi objętych systemem pomocy społecznej	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach
	Liczba monitorowanych rodzin z dziećmi przez pracowników socjalnych specjalizujących się w pracy z rodzinami	
	Liczba rodzin z dziećmi objętych wsparciem Zespołu Profilaktyki Rodzinnej	
	Liczba rodzin z dziećmi objętych wsparciem asystenta rodziny	
2. Objęcie większej liczby rodziców naturalnych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej wsparciem asystenta rodziny	Liczba rodziców naturalnych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, z którymi pracuje asystent rodziny	
1.5.Cel szczegółowy: Zapobieganie sytuacjom kryzysowym, w szczególności oddzielenia dziecka od rodziny naturalnej poprzez podnoszenie/zwiększanie kompetencji zawodowych pracowników pomocy społecznej		
Działania:	Wskaźniki:	Realizatorzy:
1. Zwiększenie liczby pracowników socjalnych specjalizujących się w pracy z rodzinami z dziećmi w rejonach opiekuńczych	Liczba pracowników socjalnych specjalizujących się w pracy z rodzinami z dziećmi w rejonach opiekuńczych	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach
	Liczba wszystkich pracowników socjalnych zatrudnionych w rejonach opiekuńczych	

2. Systematyczne szkolenia pracowników socjalnych pracujących z rodzinami oraz asystentów rodziny w zakresie identyfikowania i pomocy w rozwiązywaniu problemów występujących w rodzinach	Tematyka zorganizowanych szkoleń zewnętrznych i wewnętrznych dla pracowników socjalnych	
	Liczba przeszkolonych pracowników socjalnych	
	Tematyka zorganizowanych szkoleń zewnętrznych i wewnętrznych dla asystentów rodziny	
	Liczba przeszkolonych asystentów rodziny	
	Liczba pracowników socjalnych pracujących z rodzinami z dziećmi uczestniczących w superwizji	
	Liczba asystentów rodziny uczestniczących w superwizji	
1.6.Cel szczegółowy: Wsparcie dzieci z rodzin zagrożonych dysfunkcjami lub dysfunkcyjnych poprzez wyrównywanie szans i zapobieganie niedostosowaniu społecznemu		
Działania:	Wskaźniki:	Realizatorzy:
1. Rozszerzanie oferty zajęć w placówkach wsparcia dziennego o charakterze opiekuńczym dla dzieci i młodzieży	Liczba nowo wprowadzonych zajęć przez placówki wsparcia dziennego	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach
	Liczba dzieci korzystających z nowo wprowadzonych zajęć w placówkach wsparcia dziennego	
	Liczba miejsc w placówkach wsparcia dziennego	
2. Rozszerzanie oferty zajęć w placówkach wsparcia dziennego o charakterze specjalistycznym dla dzieci i młodzieży	Rodzaj zajęć indywidualnych oferowanych przez placówki wsparcia dziennego o charakterze specjalistycznym	Placówki wsparcia dziennego w Kielcach
	Liczba dzieci korzystających z zajęć indywidualnych oferowanych przez placówki wsparcia dziennego o charakterze specjalistycznym	
	Rodzaj zajęć grupowych oferowanych przez placówki wsparcia dziennego o charakterze specjalistycznym	

	Liczba dzieci korzystających z zajęć grupowych oferowanych przez placówki wsparcia dziennego o charakterze specjalistycznym	
3. Współpraca pomiędzy placówkami wsparcia dziennego	Liczba wspólnych inicjatyw zorganizowanych przez placówki (np. festynów, przeglądów, turniejów itp.)	
	Liczba dzieci kierowanych na zajęcia specjalistyczne do innych placówek	
4. Podnoszenie kwalifikacji kadry placówek wsparcia dziennego: opiekuńczych i specjalistycznych	Tematyka przeprowadzonych szkoleń	
	Liczba przeszkolonych osób	
5. Rozwój programu wolontaryjnego w rodzinach z dziećmi	Liczba wolontariuszy <u>przeszkolonych</u> do pracy z rodzinami z dziećmi	
	Liczba rodzin z dziećmi korzystających z pomocy wolontariuszy	
2. Cel główny: Zapewnienie pieczy zastępczej dzieciom w przypadku niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców naturalnych		
2.1.Cel szczegółowy: Propagowanie rodzicielstwa zastępczego jako najlepszej formy pieczy zastępczej dla dzieci		
Działania:	Wskaźniki:	Realizatorzy:
1. Inicjowanie, rozpowszechnianie i wspieranie działań mających na celu pozyskiwanie osób chętnych do prowadzenia rodzinnych form pieczy zastępczej	Liczba działań promocyjnych, w tym kampanii społecznych	Ośrodek Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Kielcach
	Liczba osób, które zgłosiły chęć zostania rodziną zastępczą lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka	
2. Szkolenia i kwalifikowanie kandydatów do prowadzenia rodzinnych form pieczy zastępczej	Liczba przeszkolonych rodzin/osób w odniesieniu do liczby, które powinny zostać objęte szkoleniem (kandydaci, rodziny niezawodowe ustanowione tymczasowo przez sąd, rodziny spokrewnione)	

	Liczba rodzin/osób, które powinny zostać objęte szkoleniem (kandydaci, rodziny niezawodowe ustanowione tymczasowo przez sąd, rodziny spokrewnione)	
	Liczba rodzin, którym wydano zaświadczenia kwalifikujące do prowadzenia rodzinnych form pieczy zastępczej	
	Liczba zgłoszonych kandydatów do prowadzenia rodzinnych form pieczy zastępczej	
2.2.Cel szczegółowy: Podniesienie jakości usług świadczonych przez Ośrodek Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Kielcach na rzecz osób prowadzących różne formy rodzinnej pieczy zastępczej		
Działania:	Wskaźniki:	Realizatorzy:
1. Objęcie wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej rodzin zastępczych, osób prowadzących rodzinne domy dziecka i placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego	Liczba rodzin objętych opieką koordynatora	Ośrodek Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Kielcach
	Liczba wszystkich rodzin w systemie rodzinnej pieczy zastępczej	
2. Udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom umieszczonym w rodzinnej pieczy zastępczej	Liczba dzieci, które pierwszorazowo objęto diagnozą psychologiczną	
	Liczba dzieci zdiagnozowanych	
	Liczba wszystkich dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej	
	Liczba dzieci skierowanych na różne formy pomocy specjalistycznej	
3. Rozwój poradnictwa pedagogicznego, psychologicznego oraz terapii i mediacji na rzecz osób prowadzących rodzinne formy pieczy zastępczej	Liczba dzieci objętych różnymi formami pomocy specjalistycznej	
	Liczba konsultacji pedagogicznych, psychologicznych	
	Liczba spotkań terapeutycznych	

	Liczba przeprowadzonych mediacji w odniesieniu do zgłaszanych potrzeb w tym zakresie	
4. Podnoszenie kwalifikacji pracowników pracujących na rzecz osób prowadzących rodzinne formy pieczy zastępczej poprzez udział w szkoleniach	Liczba szkoleń podnoszących kwalifikacje pracowników pracujących z osobami prowadzącymi rodzinne formy pieczy zastępczej	
	Liczba zgłoszonych potrzeb szkoleniowych	
2.3. Cel szczegółowy: Podniesienie jakości opieki świadczonej na rzecz dzieci przez osoby prowadzące różne formy rodzicielstwa zastępczego		
Działania:	Wskaźniki:	Realizatorzy:
1. Organizowanie szkoleń tematycznych w celu podnoszenia kwalifikacji opiekunów - wychowawczych osób prowadzących rodzinne formy pieczy zastępczej	Liczba szkoleń zorganizowanych dla osób prowadzących rodzinne formy pieczy zastępczej (np. Szkoła dla Rodziców i Wychowawców, Trening Zastępowania Agresji ART)	Ośrodek Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Kielcach
	Liczba zgłoszonych potrzeb szkoleniowych	
	Liczba osób biorących udział w zorganizowanych szkoleniach	
2. Zapewnienie osobom prowadzącym rodzinne formy pieczy zastępczej wymiany doświadczeń poprzez organizowanie dla nich grup wsparcia	Liczba zorganizowanych spotkań grup wsparcia	
	Liczba osób, które uczestniczyły w grupach wsparcia	
3. Udzielanie świadczeń fakultatywnych osobom prowadzącym różne formy pieczy zastępczej gwarantujących uzyskanie rzeczywistego wsparcia finansowego rodzinom	Kwota środków finansowych zatwierdzonych w planie finansowym z przeznaczeniem na realizację świadczeń fakultatywnych	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach
	Kwota środków finansowych zaplanowanych w planie finansowym z przeznaczeniem na realizację świadczeń fakultatywnych	
	Liczba rodzin/dzieci, którym udzielono pomocy w formie świadczeń fakultatywnych	

	Liczba zaplanowanych rodzin/dzieci uprawnionych do otrzymania świadczeń fakultatywnych	
2.4. Cel szczegółowy: Rozwój profesjonalnej rodzinnej pieczy zastępczej		
Działania:	Wskaźniki:	Realizatorzy:
1. Zawieranie umów z kandydatami spełniającymi warunki do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinami zastępczymi niezawodowymi zgodnie z corocznym limitem rodzin zastępczych zawodowych	Liczba zawartych umów	Ośrodek Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Kielcach Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach
	Przyjęty limit	
2. Zatrudnienie osób do pomocy w sprawowaniu opieki i w pracach gospodarczych zawodowym rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka	Liczba osób zatrudnionych do pomocy w sprawowaniu opieki i pracach gospodarczych	
	Liczba zgłoszonego zapotrzebowania do pomocy w sprawowaniu opieki i pracach gospodarczych	
3. Zapewnienie zawodowym rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka zatrudnienia rodzin pomocowych w przypadku zaplanowanego wypoczynku lub w sytuacjach losowych	Liczba umów zawartych z rodzinami pomocowymi	
	Liczba rodzin zgłaszających zapotrzebowanie na wsparcie rodzin pomocowych	
3. Cel główny: Wspieranie placówek opiekuńczo-wychowawczych w osiągnięciu standardu opieki i wychowania		
3.1. Cel szczegółowy: Osiągnięcie standardu wieku dzieci umieszczanych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych		
Działania:	Wskaźniki:	Realizatorzy:
1. Kierowanie do placówek dzieci w wieku powyżej 10 lat	Liczba dzieci powyżej 10 lat umieszczonych w placówkach	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach
2. Kierowanie do placówek dzieci w wieku powyżej 7 lat w okresie od 01.01.2015 do 31.12.2019	Liczba dzieci w wieku 7–10 lat umieszczonych w placówkach	

3.2.Cel szczegółowy: Osiągnięcie standardu liczby dzieci przebywających w Zespole Placówek <i>Dobra Chata</i> poprzez przekształcenie Zespołu w inne formy organizacyjne z zakresu wsparcia rodziny i pieczy zastępczej		
Działania:	Wskaźniki:	Realizatorzy:
1. Utworzenie placówek opiekuńczo–wychowawczych typu socjalizacyjnego do 14 miejsc	Liczba utworzonych placówek opiekuńczo–wychowawczych typu socjalizacyjnego	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach
	Liczba dzieci umieszczonych w utworzonych placówkach opiekuńczo–wychowawczych typu socjalizacyjnego	
3.3.Cel szczegółowy: Zapewnienie profesjonalnej i kompleksowej opieki nad wychowanymi instytucjonalnej pieczy zastępczej		
Działania:	Wskaźniki:	Realizatorzy:
2. Wzmocnienie kadrowe placówki opiekuńczo–wychowawczej typu socjalizacyjnego	Liczba nowo zatrudnionych specjalistów	Zespół Placówek <i>Kamyk</i> w Kielcach
4. Cel główny: Pomoc w usamodzielnieniu wychowanków pieczy zastępczej		
4.1.Wczesne przygotowywanie wychowanków pieczy zastępczej do usamodzielnienia		
Działania:	Wskaźniki:	Realizatorzy:
1. Wydłużenie oddziaływań wychowawczych przygotowujących wychowanków do pełnienia ról społecznych poprzez umożliwienie im pozostawania w pieczy zastępczej do ostatecznego zakończenia nauki, nie dłużej niż do 25 roku życia	Liczba osób, które po uzyskaniu pełnoletności pozostały w pieczy zastępczej	Placówki opiekuńczo–wychowawcze
	Liczba osób, które osiągnęły pełnoletność	
2. Doskonalenie u wychowanków kompetencji i umiejętności społecznych	Liczba osób przygotowujących się do usamodzielnienia, które wzięły udział w szkoleniach z zakresu umiejętności społecznych	Miejski Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych
	Liczba wszystkich dzieci powyżej 15 lat umieszczonych w pieczy, które nie brały dotychczas udziału w szkoleniach z zakresu umiejętności społecznych	Placówki opiekuńczo – wychowawcze

		Ośrodek Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach
3. Doskonalenie u wychowanków umiejętności aktywnego poruszania się po rynku pracy	Liczba osób przygotowujących się do usamodzielnienia, które wzięły udział w szkoleniach z zakresu umiejętności aktywnego poruszania się po rynku pracy	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach Ośrodek Rodzinnej Pieczy Zastępczej Placówki opiekuńczo – wychowawcze
	Liczba wszystkich dzieci powyżej 15 lat umieszczonych w pieczy, które nie brały dotychczas udziału w szkoleniach z zakresu umiejętności aktywnego poruszania się po rynku pracy	
4. Doskonalenie u wychowanków umiejętności samodzielnego życia w mieszkaniu treningowym	Liczba osób powyżej 18 roku życia, które odbyły treningi w mieszkaniu treningowym	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach
4.2. Cel szczegółowy: Przeciwdziałanie bezdomności osób usamodzielnianych poprzez zapewnienie odpowiednich warunków mieszkaniowych osobom, które nie mogą powrócić do środowiska naturalnego		
Działania:	Wskaźniki:	Realizatorzy:
1. Prowadzenie mieszkań chronionych	Liczba osób mieszkających w mieszkaniach chronionych	Placówki opiekuńczo–wychowawcze
	Liczba miejsc w mieszkaniach chronionych	
2. Prowadzenie lokali aktywizujących dla osób z niepełnosprawnością intelektualną, w tym usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej	Liczba osób zamieszkujących w lokalach aktywizujących	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach
	Liczba miejsc w lokalach aktywizujących	
3. Przydzielanie mieszkań z zasobów gminy osobom usamodzielnianym	Liczba osób usamodzielniających się, które otrzymały lokal z zasobów gminy	Wydział Mieszkalnictwa Urzędu Miasta Kielce
	Liczba osób usamodzielniających się oczekujących na lokal z zasobów gminy	

4.3.Cel szczegółowy: Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego poprzez pomoc osobom usamodzielnionym w podjęciu zatrudnienia

Działania:	Wskaźniki:	Realizatorzy:
1. Aktywizacja zawodowa osób usamodzielnianych w postaci odbycia kursów zawodowych	Liczba osób usamodzielnianych, zakwalifikowanych do odbycia kursu zawodowego	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach
	Liczba osób usamodzielnianych, które ukończyły kurs zawodowy	
2. Aktywizacja zawodowa osób usamodzielnianych w postaci odbycia stażu zawodowego	Liczba osób usamodzielnianych, zakwalifikowanych do odbycia stażu zawodowego	Miejski Urząd Pracy w Kielcach
	Liczba osób usamodzielnianych, które ukończyły staż zawodowy	
3. Aktywizacja zawodowa osób usamodzielnianych w ramach <i>Procedury postępowania pracownika socjalnego świadczącego pomoc w formie pracy socjalnej na rzecz osób pozostających bez pracy</i>	Liczba osób usamodzielnianych, które zostały skierowane do udziału w Procedurze	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach

VI. Limit zawodowych rodzin zastępczych

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, 3 – letnie programy wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej zawierają między innymi coroczny limit zawodowych rodzin zastępczych.

Zakłada się, że zwiększanie liczby rodzin zastępczych zawodowych o 2 w każdym kolejnym roku obowiązywania Programu.

Limit rodzin zastępczych zawodowych	Rok		
	2017	2018	2019
	2	2	2

VII. Monitorowanie i ewaluacja Programu Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Miasta Kielce na lata 2017–2019

Koordynatorem Programu jest Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach, który powoła Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji (Zespół). W skład Zespołu wejdą przedstawiciele instytucji zaangażowanych we wdrażanie Programu oraz inni specjaliści, w zależności od potrzeb. Zadaniem Zespołu, który będzie się spotykał raz na kwartał, jest opracowanie metodologii oraz wytycznych dotyczących zbierania danych oraz kontrolowanie ich realizacji. Instytucje co pół roku będą przygotowywać dane dotyczące stopnia osiągnięcia poszczególnych celów i przekazywać je do Zespołu. Na podstawie zgromadzonych informacji oraz wniosków ze spotkań kwartalnych opracowany zostanie roczny raport, który zostanie przedstawiony Koordynatorowi.

Na zakończenie Programu Zespół dokona ewaluacji końcowej. Jej celem będzie porównanie zmian, jakie zaszły w obszarze wspierania rodziny od momentu wejścia w życie Programu do jego zakończenia. W ewaluacji należy wziąć pod uwagę: jakość współpracy między instytucjami, dostępność informacji dla rodzin i upowszechnienie Programu w różnego typu instytucjach, kompleksowość oferty oraz dostawanie form wsparcia rodziny do zmieniających się potrzeb.